

T.C.
MALTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANA BİLİM DALI

SOSYAL YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMA
VAKIFLARI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

GÜVEN YİĞİT

07 11 02 202

İSTANBUL MART 2011

T.C.
MALTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANA BİLİM DALI

SOSYAL YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMA
VAKIFLARI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

GÜVEN YİĞİT

07 11 02 202

Danışman Öğretim Üyesi
PROF.DR. HÜSEYİN HATEMİ

İSTANBUL MART 2011

ÖZET

Medeni Kanunumuzda Vakıflar, "... gerçek veya tüzel kişilerin yeterli mal ve hakları belirli ve sürekli bir amaca özgülemeleriyle oluşan tüzel kişiliğe sahip mal topluluklarıdır" şeklinde tanımlanmıştır.

Bir malvarlığının bütünü veya gerçekleşmiş ya da gerçekleşeceği anlaşılan her türlü geliri veya ekonomik değeri olan haklar vakfedilebilmektedir. Kanunla kurulan vakıflarda bütçenin belirli bir oranı özgülenmektedir.

Cumhuriyetin Anayasa ile belirlenen niteliklerine ve Anayasanın temel ilkelerine, hukuka, ahlâka, milli birliğe ve milli menfaatlere aykırı olan ya da belli bir ırk veya cemaat mensuplarını desteklemek amacıyla vakıf kurulamayacağı yine Medeni Kanunumuzda belirtilmiştir.

Medeni Kanuna göre, gerçek kişiler ve tüzel kişiler vakıf kurma hakkına sahiptir. Vakıf kurma hususuna ilişkin olarak devletin vakıf kurup kuramayacağı konusu tartışılmakla birlikte, devlet, yürürlükte olan kanunlar ve çıkaracağı kanunla vakıf kurabilmektedir.

Vakıf kurma iradesi, resmî senetle veya ölüme bağlı tasarrufla açıklanır. Vakıfların tüzel kişilik kazanmaları ise vakfın yerleşim yeri asliye hukuk mahkemesi nezdinde tutulan sicile tescil ile gerçekleşir. Vakıf "noterlikçe re'sen düzenlenen resmi senetle" kurulmaktadır. Bu nedendir ki vakıf kurulabilmesi için vakıf kurma iradesinin resmi senede bağlanması gerekmektedir. Resmî senetle vakıf kurma işleminin temsilci aracılığıyla yapılması, temsil yetkisinin noterlikçe düzenlenmiş bir belgeyle verilmiş olmasına ve bu belgede vakfın amacı ile özgülenecek mal ve hakların belirlenmiş bulunmasına bağlıdır.

Resmi senette, vakfın amacının, organlarının, amaca tahsis edilen malvarlığı değerlerinin, örgütünün, ikametgâhının ve isminin belirtilmesi gerekmektedir. Vakıf senedinin içeriğinde yer alması gereken bu unsurların, vakfın ölüme bağlı tasarrufla kurulması halinde vasiyetname metninde de bulunması gerekmektedir. Bununla birlikte vakfın amacının belirli niteliklere sahip olması gerekmektedir. Vakfın amacının belirli olması, sürekli nitelik taşıması, yasak amaçlardan ve imkânsız

olmaması gerekmektedir. Vakıf amacının gerçekleşmesinde yararlanılacak ekonomik ve parasal değerlerin, vakfedenin malvarlığından ayırt edilerek vakıf tüzel kişiliğinin hak ve eylem ehliyetine bırakılması gerekmektedir. Buna özgüleme denir.

Vakfedenin sağlığında hüküm doğurmak üzere kurulan vakıflarda vakıf kuranın tam fiil ehliyetine sahip olması gerekmektedir. Vakfın, ölüme bağlı tasarruf yolu ile kurulması halinde vakıf kuranın vasiyetname yapma ehliyetine sahip olması gerekmektedir. Tüzel kişiler açısından ise tüzel kişinin organlarının vakıf kurma hususunda yetkili olması gerekmektedir.

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının ne şekilde kurulacağı, kuruluş yasasında belirtilmiştir. Yasa ile kararlaştırılarak il ve ilçe yönetimlerince kurulan vakıflar hakkında kendi kuruluş yasalarının yanında Türk Medeni Kanun Hükümlerine göre Kurulan Vakıflar Hakkında Tüzük hükümleri de geçerlidir.

Vakıf senedi, vakfın hukuki dayanağıdır. Vakıf faaliyetlerinin düzenli bir biçimde yürütülmesi için kanunda belirtilen unsurların vakıf senedinde bulunması zorunludur. Bununla birlikte vakfın hayata geçirilmesi ile birlikte ortaya çıkabilecek uygulamaya yönelik muhtemel sıkıntıları ortadan kaldıracak olan zorunlu unsurların açık ve net olarak yazılması gerekmektedir. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının vakıf senedi Medeni Kanun'un hükümlerine uygun olarak hazırlanır ve onaylatılır.

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının çalışma şekli Medeni Kanuna göre oluşturulan vakıflar hakkındaki tüzük hükümleri ve kuruluş kanununda sayılı hükümler çerçevesinde gerçekleşmektedir. Vakıf, vakıf senedinde yer alan vakıf organlarıncan kanunda sayılan hükümler doğrultusunda işletilir. Vakıf senedi, mahallin en büyük mülki idare amiri tarafından Medeni Kanun'daki hükümlere göre tescil ettirilir. Vakıf senedinde vakfın organları, amacı, bu amaca tahsis edilen mallar ve haklar, vakfın teşkilatı, ikametgâhı ve ismi belirtilir.

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Teşvik Kanununda belirtildiği üzere vakfın gelirleri; Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonundan aktarılacak miktardan, mahalli idare bütçelerinden ayrılacak %2 oranında ödenek, her nevi fitre,

zekat, kurban derileri ve bağırsak yardımlarından, işletme ve iştiraklerden elde edilecek gelirlerden ve diğer gelirlerden oluşur. Miktarı belirtilerek vakfin amacı doğrultusunda kullanılması kanun gereği olan kamu gelirlerinin Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarına özgülendiğinin göstergesidir.

Vakıf gelirlerinin, kurulduğu il veya ilçe sınırları kapsamı içerisinde ve kanunda sayılı niteliklere sahip kişilere yardım amacı ile kullanılması gerekmektedir.

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları, Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulu müfettişlerince ve Vakıflar Genel Müdürlüğü müfettişlerince denetlenmektedir.

En önemli sosyal yardım ve himaye kuruluşu olan Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğünün yurt çapında sürdürdüğü yardım faaliyetleri ile sosyal güvencesi olmayan yoksul, kimsesiz, muhtaç ve düşük vatandaşlara ve istihdam odaklı mesleki eğitim ve proje destekleri ile işsiz, eğitimsiz vatandaşlara ilişkin devletin sosyal sorumlulukları yerine getirilmektedir. Burada Sosyal devlet olmanın gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu Fakru zaruret içinde ve muhtaç durumda bulunan vatandaşlar ile gerektiğinde her ne suretle olursa olsun Türkiye'ye kabul edilmiş veya gelmiş olan kişilere yardım etmek, sosyal adaleti pekiştirici tedbirler olarak gelir dağılımının adilane bir şekilde tevzi edilmesini sağlamak, sosyal yardımlaşma ve dayanışmayı teşvik etmek üzere kurulmuştur. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu ile toplumda sosyal güvenlik sistemi dışında kalan, çalışmayan ve muhtaç durumda olan kesimin sosyal güvenliği sağlanmaktadır.

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının kendi amaçları doğrultusunda iktisadi işletmeler açabilmeleri, vakıf yönetimince Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Fon Sekreterliği'ne konu ile ilgili müracaatta bulunulmasına ve müracaatın kabulüne bağlıdır. Buna göre; iktisadi işletmesi bulunan vakıflar kurumlar vergisi mükellefi olarak sayılmakta iken, iktisadi işletmesi bulunmayan vakıflar, kurumlar vergisi mükellefi değildirler. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları Medeni Kanun'a tabidirler. Bu nedenle kurum olarak kendi

faaliyetleri neticesinde elde ettikleri gelirden dolayı kurumlar vergisine tabi değildirlir.

Vakıfların vergi muafiyetlerinin olmasının yanında, vakıflara yapılacak bağışların da vergiden muaf olmaları söz konusudur. Dolayısıyla bağış yapanlar açısından da vergi muafiyeti söz konusu olmaktadır. Ayrıca Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarına yapılan yardım ve bağışlarda kurumlar ve gelir vergisi matrahından indirilebilme imkânı mevcuttur. Gelir veya kurumlar vergisi mükellefleri, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarına yapacakları bağış ve yardımların tamamını makbuz ile belgelendirilmek suretiyle gelir ve kazançlarından düşülebilmektedir.

Vakfın amacının gerçekleşmesinin olanaksız hâle geldiği ve değiştirilmesine de olanak bulunmadığı takdirde vakıf kendiliğinden sona erer ve mahkeme kararıyla sicilden silinir. Yasak amaç güttüğü veya yasak faaliyetlerde bulunduğu sonradan anlaşılan veya amacı sonradan yasaklanan vakfın amacının değiştirilmesine olanak bulunmazsa; vakıf, denetim makamının ya da Cumhuriyet savcısının başvurusu üzerine duruşma yapılarak dağıtılır. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları Kanunla kurulduğundan çıkarılacak farklı bir kanunla da vakıfların varlığına son verilebilecektir. Vakfın sona ermesi üzerine vakıf kaydı mahkeme sicilinden silinir. Vakfın sona erdiği hususu ayrıca merkezi sicile de kaydedilir ve Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından Resmi Gazetede ilân olunur.

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları “Sosyal Devlet” Anayasal ilkesi açısından değerlendirildiğinde; “Sosyal Devlet”in gerçekleşmesi için Sosyal Hakların tesisinin sağlanması gerekmektedir.

Sosyal Haklar vatandaşa “Sosyal Devlet” ilkesi gereğince sağlanması gereken haklar niteliğinde olup, bunun neticesinde vatandaşın söz konusu hakların sağlanmasını talep etme hakkının varlığından söz edilebilecektir.

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları özel hukuk tüzel kişisi statüsünde olduğundan yapılacak yardımlar hak niteliğinde olmayıp, kaynaklarla sınırlı olduğu için vatandaşın talebinin reddi halinde bu talebinin yerine gelmesi için dava açma hakkı bulunmamaktadır.

Anayasamızda belirtilen sosyal hukuk devleti olmanın gerekliliği olan muhtaç durumda bulunan vatandaşlara yardım faaliyeti, devletin sosyal sorumluluklarını yerine getirmesinde Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfının önemini göstermektedir.

ANAHTAR SÖZCÜKLER: Vakıf, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu, Sosyal Devlet, Sosyal Güvenlik.

ABSTRACT

Our Civil Code defines Foundations as "...the legal entities of groups of assets, established by natural or legal entities that allocate sufficient assets and rights for a certain and continuous purpose".

Either the whole of an asset or rights, which have an economic value or have already realized or to be realized incomes, can be dedicated. A certain proportion of the budget is allocated in foundations established by law.

It is also stated in our Civil Code that foundations with purposes contradicting with the Constitutional qualities of the Republic, with the fundamental principals of the Constitution, with laws, ethics, national unity and national interests, and with purposes of supporting a certain race or the members of a certain community can not be established.

According to the Civil Code, both natural and legal entities have the right of establishing foundations. Although it is argued, in terms of foundation establishment, whether the state can establish foundations, the state can establish foundations through the laws in force and the laws it will enact.

The intent of establishing a foundation is declared through formal deed or through testamentary disposition. As for the incorporation of foundations, this is carried out by having the foundation registered to the registry kept before the civil court of first instance of the settlement the foundation is established in. Foundation is established through an "official deed prepared ex officio by notary". It is for this reason that the intent for establishing a foundation has to be indentured with an official deed. Carrying out the procedures of establishing a foundation through an agent with formal deed, is subject to have a power of attorney being granted through a certificate, in which the purpose of the foundation and the assets and rights to be allocated are specified, prepared by the notary.

The purpose, organization, residence, organs and the name of the foundation, and the values of the allocated assets have to be indicated in the formal settlement deed. In case that the foundation is established with testamentary disposition, these elements required to be included in the settlement deed also have to be covered in the text of the testament. In addition to this, the purpose of the foundation has to be of certain qualities. It is required that the purpose of the foundation is not prohibited or impossible, is specific and has a continuous nature. It is also required that the economic and monetary values to be utilized for the realization of the purpose of the foundation are to be separated from the wealth of the dedicator and assigned to the right and acting capacity of the legal entity. This is referred to as allocation.

For foundations that are founded to be effective in the lifetime of the dedicator, the dedicator is required to have full capacity to act. In case the foundation is established by means of testamentary disposition, the dedicator is required to be qualified to write a will. In terms of legal entities, the organs of the legal entities are required to be authorized in establishing foundation.

The way with which Social Assistance and Solidarity Foundations are to be established is specified in the establishment law. For foundations established by provincial and local administrations by being resolved as per the law, the provisions of the Regulations on Established Foundation as per the Provisions of Turkish Civil Code apply, as well as the foundations' own laws of establishment.

Foundation deed is the legal basis of foundations. In order to ensure that the activities of the foundation are carried out orderly, the elements indicated by law are required to be covered within the foundation settlement deed. In addition, the essential elements that will negate the possible application-oriented inconveniences that may arise with the realization of the foundation are to be specifically and clearly written. Foundation deeds of Social Assistance and Solidarity Foundations are prepared and approved pursuant to the provisions of the Civil Code.

The way of operation of the Social Assistance and Solidarity Foundations are shaped as per the provisions listed in the establishment law and the provisions of the

regulations on foundations as per the Civil Code. Foundations are operated by the organs of the foundation included in the foundation deed and in line with the provisions stipulated by law. Foundation deed is registered by the highest local authority as per the provision in the Civil Code. Organs, organization, residence, name and the purpose of the foundation and the assets and rights allocated for this purpose are indicated in the foundation deed.

As it is indicated in the Social Assistance and Solidarity Encouragement Law, the income of foundations consists of the amount to be transferred from the Social Assistance and Solidarity Encouragement Fund, a 2 % allocation from the budgets of local administrations, all kinds of charities, alms, supplies of sacrificed animals, incomes to be obtained from businesses and investments and other incomes. The indication that public revenues are allocated to Social Assistance and Solidarity Foundations is that these revenues are specified in amount and utilized in line with the purpose of a foundation.

Incomes of foundations are to be utilized with the purpose of aiding those who are eligible as per the law and who fall into the scope of the boundaries of the province or county the foundation is established in.

Social Assistance and Solidarity Foundations are audited by the inspectors of the Prime Ministry State Auditing Board and the General Directorate of Foundations.

Social responsibilities of the state towards unemployed and uneducated citizens are carried out by means of the nationwide aiding activities carried out by the most important social assistance and granting board, the General Directorate of Social Assistance and Solidarity, in terms of vocational education and support projects intended for the poor, solitary, indigent and needy with no social securities. The necessity of being a social state manifests itself at this point.

Social Assistance and Solidarity Encouragement Fund has been established for the purpose of aiding the citizens, and when necessary anyone who came and allowed to come to Turkey, that are in need and that suffer from extreme poverty, ensuring fair distribution of income by taking measures that strengthen social justice, and encouraging social assistance and solidarity. By means of the Social Assistance and Solidarity Encouragement Fund, the social securities of those who are

unemployed, in need and are not included in the social security system in the community are ensured.

Establishment of commercial enterprises by the Social Assistance and Solidarity Foundations in line with their own purposes is subject to the application of the administration of the foundation to the Secretariat General of Social Assistance and Solidarity Fund, and to the approval of such application. According to this, while foundations having their own commercial enterprises are deemed as corporate taxpayers, foundations that do not have their commercial enterprises are not. Social Assistance and Solidarity Foundations are subject to the Civil Code. For this reason, they are not deemed as corporate taxpayers for the incomes they obtain in consequence of their actions.

Besides the tax immunity granted to foundations, also the donations to be made to foundations are exempted from taxing. Therefore, an exemption from tax also for the donators is available. There is also the possibility to deduct the grants and donations made to Social Assistance and Solidarity Foundations from the base of income tax. Provided that they certify the whole grants and donations they make to Social Assistance and Solidarity Foundations, payers of income or corporate taxes can deduct these amounts from their incomes and revenues.

In case when the purpose of a foundation becomes impossible to be realized and can not be changed, the foundation ceases to exist automatically and removed from the registry with a court decision. Also, if there is no possibility to change the purpose of a foundation that is understood to be following a prohibited purpose or performing prohibited actions, or a foundation, the purpose of which is prohibited after its establishment, such foundation is annulled with the application of the auditing authority or the public prosecutor. As Foundations of Social Assistance and Solidarity are established by law, their existence can also be ceased with a different law to be enacted. Once a foundation ceases to exist, its entry in the registry is removed with court decision. The matter that a foundation is ceased is also recorded on the central registry and it is announced in the Official Gazette by the General Directorate of Foundations.

Considering Social Assistance and Solidarity Foundations in terms of the constitutional principle of "Social State", it is clear that achieving the establishment of Social Rights are necessary for ensuring the "Social State".

Social Rights are the rights to be provided to the citizens in accordance with the principle of "Social State", and consequently it is possible to assert that citizens have the right to claim such rights to be provided.

However, since Social Assistance and Solidarity Foundations have a status of being private legal entities and the donations to be made are not deemed as rights but sources of the foundations, in case when a citizen's claim is rejected, the citizen do not have to file a case in order to see such claim is fulfilled.

As the requirement of being a social state as indicated in our Constitution, the act of supporting the citizens who are in need, exhibits the importance of Social Assistance and Solidarity Foundations in the fulfillment of the social responsibility of the state.

KEYWORDS: Foundation, Foundations of Social Assistance and Solidarity, Social Assistance and Solidarity Encouragement Fund, Social State, Social Security.

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAY SAYFASI

ÖZET.....	i
ABSTRACT.....	vi
İÇİNDEKİLER	xi
KISALTMALAR	
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM	4
I. GENEL OLARAK VAKIFLAR VE VAKFINLARIN KURULUŞUNA İLİŞKİN HUKUKİ ESASLAR.....	4
A. GENEL OLARAK VAKIFLAR	4
1. VAKFIN TANIMI.....	5
2. VAKFIN AMACI.....	5
a. Vakfın Amacının Belirli Olması.....	6
b. Vakfın Amacının Sürekli Olması	8
c. Vakfın Amacının Yasak Amaçlardan Olmaması.....	8
3. VAKIFLARIN TARİHSEL GELİŞİMİ	9
B. VAKIFLARIN KURULUŞUNA İLİŞKİN HUKUKİ ESASLAR	14
1. VAKIF KURMA İŞLEMİ.....	14
a. Genel Olarak	14
b. Hukuki Niteliği	14
c. Vakıf Kurma İşleminin Şekli.....	16
d. Vakıf Kurma İşleminin Geri Alınması	18
e. Vakfın Tescili	19
2. VAKFIN TÜZEL KİŞİLİK KAZANMA SAFHASI.....	21
a. Genel Olarak	21

b. Malvarlığı Değerinin Sürekli Amaca Özgülenmesi Unsuru	25
c. Örgütlenme unsuru	25
3. MALIN ÖZGÜLENMESİ.....	25
İKİNCİ BÖLÜM.....	30
I. SOSYAL YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMA VAKIFLARI	30
A. GENEL OLARAK.....	30
B. HUKUKİ YAPISI.....	32
C. VAKFIN KURULUŞ ESASLARI	36
D. VAKFIN ÇALIŞANLARI.....	37
E. VAKFIN GELİRLERİ.....	38
Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu	39
a. Genel Olarak	39
b. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu'nun Usul ve Esasları	40
c. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu'nun Organları.....	45
d. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü	47
F. VAKFIN GİDERLERİ	47
G. VAKFIN FAALİYETLERİ.....	48
1. Yürütme Faaliyeti	48
2. Yardım Faaliyeti	48
H. VAKFIN VERGİLENDİRİLMESİ	49
İ. VAKFIN SONA ERMESİ.....	50
J. TÜRK SİLAHLI KUVVETLERİNİ GÜÇLENDİRME VAKFI.....	54
1. Genel Olarak	54
2. Vakfin Amacı.....	55
3. Vakfin Kuruluşu	55

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	57
SOSYAL YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMA VAKIFLARININ “SOSYAL DEVLET” ANAYASAL İLKESİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ	57
A. GENEL OLARAK “SOSYAL DEVLET”	57
B. “SOSYAL DEVLET”İN SAĞLANMASINDA SOSYAL HAKLAR	58
1. Genel Olarak Sosyal Haklar	58
2. Sağlık Hakkı	59
3. Eğitim Hakkı.....	59
4. Konut Hakkı.....	59
C. SOSYAL YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMA VAKIFLARININ “SOSYAL DEVLET” ANAYASAL İLKESİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ	60
SONUÇ	63
KAYNAKLAR	66
ÖZGEÇMİŞ	70

KISALTMALAR

age	: Adı geçen eser
agm	: Adı geçen makale
B.	: Baskı
B.K.	: Borçlar Kanunu
Çev.	: Çeviren
D.	: Daire
E.	: Esas
H.D.	: Hukuk Dairesi
H.U.M.K.	: Hukuk Usul Muhakemeleri Kanunu
K.	: Karar
m.	: Madde
M.K.	: Medeni Kanun
R.G.	: Resmi Gazete
s.	: Sayfa
S.	: Sayı
Sk.	: Sayılı Kanun
SYDGM	: Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü
SYDTF	: Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu
SYDV	: Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları
vb.	: Ve Benzeri
vd.	: Ve Devamı
Y.H.G.K.	: Yargıtay Hukuk Genel Kurulu
Y.K.D.	: Yargıtay Kararları Dergisi

GİRİŞ

Tüzel kişiliği bulunan ve gelirlerinin sürekli bir amaç için harcanması gereken bir mal topluluğu olan vakıflar sosyal yardımlaşma vasıtası olarak önemli bir yere sahiptir.

Gerçek kişiler ve tüzel kişiler vakıf kurma hakkına sahiptir. Devletin vakıf kurup kuramayacağı hususu tartışılmakla birlikte devlet yürürlükte olan kanunlar ve çıkaracağı kanunla vakıf kurabilmektedir.

Vakfın belirli niteliklere sahip olması gerekmektedir. Vakfın amacının belirli olması, sürekli nitelik taşıması, yasak amaçlardan ve imkânsız olmaması gerekmektedir.

Vakıf kavramının içeriğinde malvarlığı değeri; bu malvarlığı değerinin belirli bir amaca özgülenmesi ve tüzel kişilik unsurlarının bulunması gerekmektedir. Özgüleme, vakıf amacının gerçekleşmesinde yararlanılacak ekonomik ve parasal değerlerin, vakfedenin malvarlığından ayırt edilerek vakıf tüzel kişiliğinin hak ve eylem ehliyetine bırakılmasını ifade eder.

Kuruluş yasasında Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının ne şekilde kurulacağı belirtilmiştir. Yasa ile kararlaştırılarak il ve ilçe yönetimlerince kurulan vakıflar hakkında kendi kuruluş yasalarının yanında Türk Medeni Kanun Hükümlerine göre Kurulan Vakıflar Hakkında Tüzük hükümleri de geçerlidir.

Vakfın hukuki dayanağı, vakıf senedidir. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının vakıf senedi Medeni Kanun'un hükümlerine uygun olarak hazırlanır ve onaylatılır. Kanunda belirtilen unsurların vakıf senedinde bulunması vakıf faaliyetlerinin düzeli bir biçimde yürütülebilmesi için zorunlu unsurdur.

Bununla birlikte vakfın hayata geçirilmesi ile birlikte ortaya çıkabilecek uygulamaya yönelik muhtemel sıkıntıları ortadan kaldıracak olan zorunlu unsurların açık ve net olarak yazılması gerekmektedir.

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Teşvik Kanununda belirtildiği üzere vakfin gelirleri; Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonundan aktarılacak miktardan, mahalli idare bütçelerinden ayrılacak %2 oranında ödenek, her nevi fitre, zekât, kurban derileri ve bağırsak yardımlarından, işletme ve iştiraklerden elde edilecek gelirlerden ve diğer gelirlerden oluşur.

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları, Medeni Kanuna göre oluşturulan vakıflar hakkındaki tüzük hükümleri ve kuruluş kanununda sayılı hükümler çerçevesinde amacına yönelik faaliyetleri daha sistemli bir şekilde gerçekleştirmek durumundadırlar. Bunun yanında teşkilatlanma şekilleri ile diğer vakıflardan daha geniş bir kesime hizmet verebilmektedirler.

Toplumda sosyal güvenlik sistemi dışında kalan, çalışmayan ve muhtaç durumda olan kesimin sosyal güvenliğini sağlayabilmek için kurulan Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu'ndan yararlanabilmenin ilk şartı fakru zaruret içinde ve muhtaç durumda bulunmaktır. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu fakru zaruret içinde ve muhtaç durumda bulunan vatandaşlar ile gerektiğinde her ne suretle olursa olsun Türkiye'ye kabul edilmiş veya gelmiş olan kişilere yardım etmek, sosyal adaleti pekiştirici tedbirler olarak gelir dağılımının adilane bir şekilde sağlamak, sosyal yardımlaşma ve dayanışmayı teşvik etmek üzere kurulmuştur.

Vakıfların vergi muafiyetlerinin olmasının yanında vakıflara yapılacak bağışların da vergiden muaf olmaları söz konusudur. Dolayısıyla bağış yapanlar açısından da vergi muafiyeti söz konusu olmaktadır.

Ayrıca Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarına yapılan yardım ve bağışlarda kurumlar ve gelir vergisi matrahından indirilebilme imkânı mevcuttur. Gelir veya kurumlar vergisi mükellefleri, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarına yapacakları bağış ve yardımların tamamını makbuz ile belgelendirilmek suretiyle bunları gelir ve kazançlarından düşürebilmektedir.

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları “Sosyal Devlet” Anayasal ilkesi açısından değerlendirildiğinde “Sosyal Devlet”in gerçekleşmesi için Sosyal Hakların tesisinin sağlanması gerekmektedir.

Sosyal Haklar vatandaşa “Sosyal Devlet” ilkesi gereğince sağlanması gereken bir hak niteliğinde olup, bunun neticesinde vatandaşın söz konusu hakların sağlanmasını talep etme hakkının varlığından söz edilebilecektir.

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları özel hukuk tüzel kişisi statüsünde olduğundan yapılacak yardımlar hak niteliğinde olmayıp, kaynaklarla sınırlı olduğu için vatandaşın talebinin reddi halinde bu talebin yerine gelmesi için dava açma hakkı bulunmamaktadır.

İncelememizde genel anlamda Vakıflar ve Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının kuruluş, işleyiş ve amaçları ile Sosyal Devlet ilkesinin Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları bağlamında değerlendirilmesi incelenecektir.

İncelememizin konusunu oluşturan Vakıflar ve Sosyal Yardımlaşma Vakıflarını üç bölümde inceleyeceğiz.

Birinci bölümde, genel olarak Vakıflar ile Vakıfların Kuruluşuna İlişkin Hukuki Esaslar incelenecektir.

İkinci bölümde, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının Kuruluşu, Hukuki Yapısı Gelirleri, Giderleri, Çalışanları, Faaliyetleri, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Teşvik Fonu ve vakfın sona ermesi incelenecektir.

Üçüncü bölümde, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının “Sosyal Devlet” Anayasal ilkesi açısından incelenecektir.

BİRİNCİ BÖLÜM

I. GENEL OLARAK VAKIFLAR VE VAKFINLARIN KURULUŞUNA İLİŞKİN HUKUKİ ESASLAR

A. GENEL OLARAK VAKIFLAR

Arapça kökenli olan vakf (vakıf) sözcüğü, alıkoyma, durdurma, tutuklama, duruş, kımıldanma, anlamlarını taşımaktadır. Vakıflar anlamına gelen ‘evkaf’ sözcüğü vakıf sözcüğünün çoğuludur. Vakfeden kişiye verilen isim ‘Vakf’ tır. Vakfedilenin kendisi ise ‘vakıf’ olarak adlandırılmaktadır. Hukuki anlamda Vakıf, bir malın sürekli olarak kamunun yararına özgülmesi, alınıp satılmadan alıkonulmasını ifade etmektedir. Geri alma, süre ile kısıtlama ya da yararlanmanın engellenmesi gibi koşullar vakfetmede geçerli değildir¹.

Vakfın bir tanımında, “Yararı Tanrı kurallarına ilişkin olmak üzere belirgin bir varlığın, Ulu Tanrının mülkü gibi diğer bir kimseye geçirilmesi ya da kendince alınmasının durdurulması ve yasaklanmasıdır” şeklindedir. Bu tanımda vurgulanan “belirgin varlığın” Allah’ın mülkü olarak kabul edilmesi bu mülkü hiçbir zaman kişinin kendisinin veya bir başkasının malvarlığına geçiremeyeceğidir. Burada yararın tek topluma özgülmesi ve insanlığın hizmetine sunulması gerekmektedir² denilmektedir.

Türk Medeni Kanunu’nda “Vakıflar, gerçek veya tüzel kişilerin yeterli mal ve hakları belirli ve sürekli bir amaca özgülmeleriyle oluşan tüzel kişiliğe sahip mal topluluklarıdır” şeklinde tanımlanmıştır³.

Vakıf, Medeni Kanunumuzda tanımlandığı gibi bir tüzel kişiliği bulunan ve gelirlerinin sürekli bir amaç için harcanması gereken bir mal topluluğudur.

¹ BALLAR, Suat, Yeni Vakıflar Hukuku, Ankara 2008, s.25.

² BALLAR, s.25.

³ MK m.101. (RG. 22.11.2001- 4721).

1. VAKFIN TANIMI

Vakıf, İslam hukukunda bir malın sürekli olarak bir amaca devredilmesi olarak tanımlanmaktadır⁴.

Vakıf, “Vakıf menfaati ibadullaha ait olur vechile bir ayn’ı Cenab-ı Allah’a mülkü hükmünde olmak üzere temlik ve temellükten mahbus ve memnu kılmaktır”⁵ şeklinde tanımlanmıştır. Vakfın, buradaki anlamı mülkiyetin durdurularak mülk edinilmesinin engellenmesinin yanında bir gelirin veya bir malın yararının topluma devredilmesidir.

Diğer bir tanım da “Vakıf bir malı, bir çıkarı hayır işlerinde kullanılmak üzere sonsuza dek sürmesi amacı ile özel mülkiyetten çıkararak kendine has özelliği olan bir mülkiyet kategorisine aktarmaya ve o kategoride tutmaya denir”⁶ şeklindedir.

2. VAKFIN AMACI

Vakıf, malvarlığı değerlerinin belirli bir amaca tahsisi ile kurulur (MK. m. 101/1). Vakıf kurma özgürlüğünün uzantısı olarak ortaya çıkan, amacın vakıf kuran tarafından belirlenebilmesi, vakıf kurma açısından "amacı belirleme özgürlüğü" olarak adlandırılabilmesi belirtilmiştir⁷.

⁴ YEDİYILDIZ, Bahaeddin, “Türk Kültür Sistemi İçinde Vakfın Yeri”, Vakıflar Dergisi, Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayınları, S.XX, Ankara 1988, s.404.

⁵ HİLMİ, Ömer , Ithaf’ul- Ahlaf Fi Ahkam’ l-Evkaf, Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara 1977, s.13.

⁶ KOZAK, İbrahim Erol, Bir Sosyal Siyaset Müessesesi Olarak Vakıf, Sakarya Üniversitesi Yayını, No:7, Sakarya 1994, s.14.

⁷ ÖZSÜNAY, Ergun, Medeni Hukukumuzda Tüzel Kişiler, İstanbul 1982, s.387; KÖPRÜLÜ, Bülent, Medeni Hukuk Genel Prensipler, Kişiler Hukuku (Gerçek Kişiler- Tüzel Kişiler) İstanbul 1984, s.567; ZEVKLİLER, Aydın/ ACABEY, M. Beşir/ GÖKYAYLA, K. Emre, Medeni Hukuk Giriş ve Başlangıç Hükümleri Kişiler Hukuku, Aile Hukuku, Ankara 2000, s. 708; DURAL/ÖĞÜZ, Türk Özel Hukuku, Kişiler Hukuku, İstanbul 2006, s. 340.

Vakıflarda öngörülen amacın anlaşılabilir, açık ve belirgin nitelikte olması gerekmektedir. Bu durumun yasaların bir gereği olması ile birlikte vakıf kurumuna duyulan sevgi ve saygının da bir sonucudur⁸.

Vakfın amacının belirli olması, sürekli nitelik taşıması, yasak amaçlardan ve niteliği itibariyle imkânsız olmaması gerekmektedir.

Vakıf senedinde derneklerin aksine birden çok amaç yer alabilmektedir. Ancak özgül mal varlığı doğrultusunda gerçekleştirilebilecek sayıda amaç saptanmalıdır. Vakıflarda kural olarak, amacın sürekli olması gerekmektedir. Eski vakıflarda olan sonsuza dek süreklilik, yeni vakıflarda söz konusu değildir. Bununla birlikte amacın geçici olmaması gerekmektedir. Vakıf amaçları olanaksız olamayacağı gibi yasaların buyurucu hükümlerine, genel ahlaka, ulusal çıkarlara da aykırı olamaz. Bununla birlikte siyasal düşünceleri desteklemek, belli bir ırk ya da topluluğu desteklemek amaçları ile de vakıf kurulamamaktadır. Vakıfların amaçlarının hayır alanlarında olabilmesinin yanında ekonomik amaçlı vakıfların da kurulması mümkündür⁹.

Yargıtay 6. Hukuk Dairesinin 16.9.1974 tarih ve E.3559, K.3755 sayılı kararında, “Amaç ise vakfın gelecek bütün zamanlara şamil olmak üzere düşünülen hukuki faaliyetini gösterir”¹⁰ denilmektedir.

a. Vakfın Amacının Belirli Olması

MK. m. 101/1’ e göre vakfın amacının belirli niteliklere sahip olması gerektiği belirtilmiştir. Vakıf senedinde amacın anlamsız veya mantıksız olması durumunda belirli amacın bulunduğu söz edilemeyecektir. Yargıtay 6. HD., 20.3.1991, 3356/ 3921 sayılı kararında, amacın mantıksız veya anlamsız olduğu hallerde de vakıf kuranın iradesine saygı gösterilerek vakfın tüzel kişilik kazanacağını belirtmektedir¹¹.

⁸ BALLAR, s.265.

⁹ BALLAR, s.266.

¹⁰ BALLAR, s.266.

¹¹ ÖZSUNAY, s.389; İŞERİ, Ahmet, Türk Medeni Kanununa Göre Vakıf, Ankara 1968, s. 37.

Vakıflarda belirli amaç tek olabileceği gibi vakıf senedinde birden çok amaca yer verilmiş de olabilir¹². Yargıtay, vakfın amacı doğrultusunda yapacağı çalışmaların ve faaliyetlerinin vakıf senedinde açık, net ve duraksama yaratmayacak biçimde ve mümkünse birer birer gösterilmesi¹³, vakfın faaliyetlerinin vakıf senedinde belirtilen amacın kapsamında yer alması gerektiği görüşündedir¹⁴.

¹² KÖPRÜLÜ, s.568; ÖZSUNAY, s.387; DURAL/ÖĞÜZ, s.340.

¹³ Yargıtay 18. HD., 30.4.2002, 2494/ 5023 : Tescili istenen Türk Dünyası P... Vakfı'nın kuruluş senedinde, Vakfın amacı "Hıristiyanlığın teolojik, bilimsel araştırmalarını yapmak ve araştırma sonuçlarından isteyen kişileri yararlandırmak" olarak saptanıp, vakfın bu amaçla seminer ve konferanslar düzenleyebileceği belirtildikten sonra "uygun bulacağı faaliyetlere katılabilir" denilmiş, ancak bu faaliyetlerin neler olduğu konusunda herhangi bir açıklamaya yer verilmemiştir. Uygulamada, bir vakfın amacı doğrultusunda yapacağı çalışma ve faaliyetlerinin neler olduğu, bu bağlamda ne gibi etkinliklerde bulunacağı kuruluş senedinde açık, net, kuşku ve duraksama yaratmayacak biçimde ve mümkünse birer birer gösterilmesi gerekir. Tescile konu vakfın kuruluş senedinde yer alan "vakıf, uygun bulacağı faaliyetlere katılabilir" ifadesi soyut ve afaki nitelikte olup, böyle bir hüküm, açıklanan ve Yargıtay'ca da benimsenen ilkelere uygun ve yeterli değildir.

Öte yandan, tescil istemi gününde yürürlükte olan 743 sayılı Türk Medeni Kanununun 903 Sayılı Yasa ile değişik 73. maddesi hükmüne göre vakıf, "başlı başına bir varlığa (tüzel kişiliğe) sahip olmak üzere bir malın belli bir amaca özgülmesi" olduğundan; özgülmesi malın, vakfın amacını gerçekleştirmesine en azından başlangıç olarak yeterli bulunması zorunludur. Tescile Konu Vakfın kuruluş senedinde yazılı amacı dikkate alındığında, malvarlığı olarak gösterilen bir adet bağımsız bölümün (apartman dairesinin) belli bir gelir getirip getirmediği saptanmadığı gibi, saptanmış olsa bile senette ve bilirkişi raporunda nitelikleri belirtilen böyle bir taşınmaz malın bu günkü rayiçlere göre getireceği net gelirin vakfın amacına başlangıç için dahi yeterli olamayacağı açıktır. Bundan ayrı vakfa özgülmesi belli ve yeterli bir nakit varlığının bulunmadığı da dosya kapsamından anlaşılmaktadır. Bu durumda, amacına ulaşmak için seminer ve konferanslar dışında yapacağı faaliyetleri belirsiz ve özgülmesi malvarlığı yetersiz olan vakfın tesciline karar verilmesi doğru görülmemiştir.

¹⁴ Yargıtay 18.HD., 2.6.2003, E.2003/ 3024 K.2003/4661; Türk Medeni Kanununun 101.maddesi hükmüne göre vakıf, gerçek ya da tüzel kişilerin yeterli mal ve hakları belirli ve sürekli bir amaca özgülmesiyle oluşan tüzel kişiliğe sahip mal topluluğu olduğundan, özgülmesi mal ve hakların amacın gerçekleşmesine en azından başlangıç olarak yeterli bulunması zorunludur. Somut olayda tescili istenen vakfa mal varlığı olarak sadece 50.000 Amerikan Dolarının özgülmesiyle yetinildiği anlaşılmaktadır. Vakfın kuruluş senedinin 2. ve 3. maddelerinde yazılı amaç ve faaliyet alanları ülkemizin içinde bulunduğu ekonomik konjonktür itibarıyla büyük miktarlara ulaşan mal ve paranın varlığını gerektirir niteliktedir. Bu nedenle yeterli miktarda para ve mal varlığı özgülmeden, daha

b. Vakfın Amacının Sürekli Olması

MK m. 101/1' de "Vakıflar, gerçek veya tüzel kişilerin yeterli mal ve hakları belirli ve sürekli bir amaca özgülemeleriyle oluşan tüzel kişiliğe sahip mal topluluklarıdır" denilmek suretiyle kanunda amacın sürekli olması gerektiği açıkça ifade edilmiştir. Eski Medeni Kanunda bu konuda bir düzenleme mevcut değildir. Amacın sürekliliği ile anlatılmak istenen, sürekliliğin sonsuza kadar sürmesi değil vakfın amacının gerçekleşmesi gereken en az sürenin bulunmasıdır¹⁵.

c. Vakfın Amacının Yasak Amaçlardan Olmaması

Cumhuriyetin Anayasa ile belirlenen niteliklerine ve Anayasanın temel ilkelerine, hukuka, ahlâka, milli birliğe, milli menfaatlere aykırı olan ya da belli bir ırk veya cemaat mensuplarını desteklemek olan vakıflar kurulamamaktadır¹⁶. Bu nitelikteki bir amaca sahip vakıflar tüzel kişilik kazanamayacaktır.

Ayrıca, amacı imkânsız olan vakıflar tüzel kişilik kazanamazlar.

başlangıçta amacın gerçekleşmesini mümkün kılmayacağı belli olan söz konusu paranın yeterli görülerek tescile karar verilmesi,

Tescili istenilen vakfa ait senedin 2. maddesinde vakfın amacı; a) Fertlerin ve ailenin ahlaki değerlerinin ve kültürel geleneklerinin korunması ile sevgi, dostluk, kardeşlik, birlik ve beraberlik ile yardımlaşma ve dayanışma duygularına sahip fertler yetiştirmek; b) Yoksul ve yardıma muhtaç veya doğal afete uğrayan insanlara, maddi ve manevi destek sağlamak ve yardımlarda bulunmak ve ayrıca insanların meşru olan her türlü ekonomik ve sosyal ihtiyaçlarını karşılamak; c) Milli ve manevi değerlere bağlı, üstün vasıflı, kültürlü, becerikli, eğitim ve kültür seviyesi yüksek, aydın ve bilinçli, hukukun üstünlüğüne inanan insanlar yetiştirmek ve eğitmek; şeklinde sınırlandırılmış olup bunun açılımı niteliğindeki 3.maddenin (r) fıkrasında; sınırlandırılmış bu amacın dışında çıkılarak ve amaç maddesinde açıkça belirtilmediği halde, hastane, dispanser, sağlık ocağı, doğum evi, bakım evleri, huzur evleri, yurtlar, pansiyonlar inşa edeceğinin ve işleteceğinin gösterilmesi, doğru görülmemiştir.

Mahkemece; (1) numaralı bentte açıklandığı üzere yeterli olmayan paranın, vakfın geniş kapsamlı amaç ve faaliyetleri de gözetilerek gelir getiren taşınmazların ya da belirlenecek yeterli miktarda paranın da vakfa özgülenmesi ve (2) numaralı bentte belirtildiği gibi senedin 3.maddesinin (r) fıkrasının yeniden düzenlenmesi veya metinden çıkartılması için davacı tarafa uygun belli bir süre tanınmalı ve hasıl olacak sonuca göre karar verilmelidir.

¹⁵ BALLAR, s.266

¹⁶ MK m.101/4.

3. VAKIFLARIN TARİHSEL GELİŞİMİ

İslam'dan önceki dini olan Şamanizm'in özelliği dolayısıyla göçebe olarak yaşayan Türk Topluluklarında bugünkü anlamıyla "vakıf" kurumuna benzer kurumlara rastlanmamaktadır¹⁷.

Roma devrinde servet sahiplerince gezinti bahçeleri, av alanları, hamamlar, kütüphaneler gibi kurumlar yaptırılmıştır¹⁸.

Roma ve Bizans dönemlerinde toplumun hizmetine sunulmuş, devlet ve dini kurumlar tarafından yönetilip işletilen pek çok kurum bulunmaktadır. Roma ve Bizans' ta sosyal yardımlaşmayı öngören kurumlar bulunmuş olsa dahi bunların hukuki anlamda vakıf olarak adlandırılması yeterli görülmemektedir¹⁹.

İslam'da "tüzel kişilik" kavramının ve "mescit vakıfları"nın doğuş ve gelişmesinde Kâbe'nin konumunun etkisinin bulunması mümkündür. Bu bölge halkının oldukça büyük bir kısmı göçebe olarak yaşamaktaydı. Mekke, Medine ve Taif gibi yerleşme bölgeleri vardı bunlar idari bakımdan bu bölgede bir çeşit site devleti konumundaydılar.²⁰

Kâbe'nin "Allah'ın Evi" olarak adlandırılması, Kur'an'ın da bu adlandırmayı kabul etmesi "vakıf mallar"ın mülkiyet hakkında kullanıldığını gördüğümüz "Allah'ın mülkü hükmünde olmak üzere" ibaresi Kâbe hakkında kullanılan "Allah'ın Evi" ile benzerlik göstermesi nedeniyle, O'na bir "tüzel kişilik" tanınması hiç değilse mescit vakıfları için ilk örnek sayılması gerektiği düşünülebilir²¹.

¹⁷ HATEMİ, Hüseyin, Önceki ve Bugünkü Türk Hukukunda Vakıf Kurma Muamelesi, İ.Ü. Hukuk Fakültesi Yayınları, İstanbul 1969, s. 12,13.

¹⁸ KOZAK, s.14.

¹⁹ BERKİ, Ali Himmet, "Vakıfların Tarihi, Mahiyeti, İnkişafı ve Tekamülü, Cemiyet ve Fertlere Sağladığı Faidelere", Vakıflar Dergisi, Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayını, S.V'den Ayrı Basım, İstanbul, 1965, s. 9.

²⁰ ÖZTÜRK, Nazif, Menşei ve Tarihi Gelişimi Açısından Vakıflar, Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara 1983, s.38.

²¹ HATEMİ, Vakıf Kurma Muamelesi, s.24,25.

Ancak İslam'ın doğuşundan önceki vakıf konusunda; cahiliye devrine en yakın bir İslam bilgini olan İmam - ı Şafi; "benim bildiğime göre cahiliye devrinde İslami maksat ve gayeyle vakıf hareketi olmayıp, vakıf ancak İslam'la başlamıştır"²² şeklinde beyanda bulunmuştur.

Vakfın esaslı bir malı insanların faydalanması için Allah'ın mülkü hükmünde olmak üzere ferdi mülkiyet sahasından çıkarmaktır. Vakıf sisteminde finanse eden gelir kaynakları iktisadi ve sosyal hayatın esasları olan han, dükkan, çarşı, hamam, zirai topraklar gibi taşınmazlar ile vakıf sandıklarından yapılan kredi faaliyetleridir. Bunlar esnaf ve tarımsal üreticiler için iş sahaları oluştururlar. Bu kaynaklardan elde edilen gelirlerle hayır kurumlarından olan cami, medrese, hastane, zaviye, kervansaray gibi eğitim, din, bayındırlık, sağlık ve sosyal yardım kurumları ile sosyal güvenlik sistemi finanse edilir²³.

Bu tür vakıflara ilk örnek "*Mazbut Vakıflar*"dır; Mazbut vakıflar ayrı ayrı tüzel kişiliğe sahip olmakla birlikte doğrudan doğruya devlet tarafından idare olunan vakıflardır²⁴.

Osmanlı döneminde vakıf kurumunun daha büyük bir gelişme gösterdiği ve ayrıntılara dönük alanlarda dahi faaliyet gösterdiği anlaşılmaktadır. Bu nedendir ki sosyal siyasetçiler 16. asır Osmanlı toplumunu "Vakıf Cenneti" olarak adlandırmışlardır. Gerçekten o dönemde vakıf kurumu toplumun tüm ihtiyaçlarına cevap vermeye çalışan tek yaygın toplumsal kuruluş haline gelmiştir²⁵.

Vakıfların Osmanlı Devleti'nde gördüğü başlıca hizmetler dini hizmetler, eğitim hizmetleri, sağlık hizmetleri, şehircilik hizmetleri, bayındırlık hizmetleri, askeri hizmetler, sosyal hizmetler ve çevre hizmetleridir²⁶.

²² ÖZTÜRK, s.40.

²³ YEDİYİDİZ, Bahaeddin, 'Türk Vakıf Kurucularının Sosyal Tabakalaşmadaki Yeri 1700-1800' Osmanlı Araştırmaları, Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayını, S III, İstanbul, 1982, s. 156.

²⁴ KARANEBİZE Ö. Hilmi/SUNGURBEY, İsmet, Eski Vakıfların Temel Kitabı, İstanbul 1978, s.7.

²⁵ KUBAN, Doğan, "Anadolu Türk Şehri Tarihi Gelişmesi, Sosyal ve Fiziki Özellikleri Üzerinde Bazı Gelişmeler", Vakıflar Dergisi, Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayını, S.VII, İstanbul 1968, s.55vd.

²⁶ KARİNABADİZE / SUNGURBEY, s.14 vd.

Osmanlı döneminde eğitim ve kültür hizmetleri çoğunlukla vakıflar tarafından yürütülmüştür. Büyük vakıf külliyelerinin odak noktasını cami oluşturmakta hemen bunun ardından her seviyedeki mektep ve medreseler, kütüphane, hastane, aşhane, çarşı, han kervansaray, hamam binaları ve külliyedeki görevlilerin evleri gelmektedir. Genel olarak medrese ve mekteplerin camilerin etrafında toplanması esastır. Küçük vakıfların camiler bünyesinde kurdukları "Sıbyan Mektepleri" adı verilen mahalle okulları, küçük yaştaki çocukların eğitimi ile meşgul olurdu. Buradaki "muallimler" onların "halife" adı verilen yardımcılarıyla diğer personelin maaşları bağlı oldukları vakıf tarafından verilirdi²⁷. Öte yandan, mektep medrese vakıfları yanında kütüphaneler, açık hava okulları, buralarda okuyan öğrencilerin gıda ve çeşitli ders malzemesi ihtiyaçlarının karşılanması, onlara yakacak, dinlenme parası verilmesi, kırlara, mesire yerlerine götürülüp gezdirilmeleri, dinlendirilmeleri ve orada kendilerine ziyafet verilmesi gibi amaçlara dönük vakıflara da rastlanılmaktadır²⁸.

Her büyük vakıfta "bimarhane" veya "darüşşifa" denilen hastane bulunduğu görülür. Osmanlılarda hastanelerin çoğunluğu tıp medreselerinin uygulama yerleridir. Osmanlı medrese hastaneleri Selçuklularda olduğu gibi çok zengin vakıf akarlarına sahiptir ve bunların hepsini hayır sahipleri yapmıştır²⁹.

Osmanlı döneminde (askeri amaçlar dışında) bayındırlık eserleri yapılması devlete ait bir görev olarak düşünülmemiştir. Bu tür eserlerin devlet ileri gelenleri ve zenginler tarafından kurulan vakıflarca yapıldığı görülür³⁰.

Osmanlı döneminde şehircilik ve belediye hizmetlerinin de tamamen vakıf kurumuna dayandığı anlaşılmaktadır.

Şehirlerin su, temizlik gibi hizmetlerinin yanında birçok diğer sosyal hizmetler de

²⁷ GÖKÇEN, İbrahim, Manisa Tarihinde Vakıflar ve Hayırlar, İstanbul 1944, s.24.

²⁸ KUNTER, Halim Baki, "Türk Vakıfları ve Vakfiyeleri", Vakıflar Dergisi, Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayını, İstanbul 1965, s.119.

²⁹ ÖZTUNA, Yılmaz, Büyük Türkiye Tarihi, C. XI, İstanbul, 1977, s. 142.

³⁰ ERTEM, Adnan, "Osmanlıdan Günümüze Vakıflar" Divan Dergisi, Bilim ve Sanat Vakfı Yayınları, S.6, İstanbul 1999, s.122.

vakıflar tarafından yerine getirildiği bilinmektedir. Bazı vakıflar, şehrin çeşitli yerlerinde bahçeler ve parklar kurulmasını sokakların aydınlatılmasını, amaçlamaktaydı. Bununla birlikte şehirlerin suları hayır sahiplerinin kurdukları vakıflarca getirilirdi³¹.

Osmanlı döneminde birçok vakıf devletin savunma harcamalarındaki yükünü hafifletmede yardımcı olmuştur³².

Osmanlı döneminde hizmet gören vakıfların amacı Allah'ın rızasını kazanmaktır. Ancak bunların bir kısmı toplum hayatında sosyal ve ekonomik fonksiyonlar icra ederken bir kısmı da dini ibadetlerin daha iyi ve güzel şekilde yapılmasını amaç edinmiştir³³.

Osmanlı vakıfları sadece ibadet yeri, öğretim merkezi ya da fakir mutfağı değil aynı zamanda çevrelerinde başka toplantı yerlerinin gelişmesine de öncülük ettiği için sosyal bir rol oynamışlardır³⁴.

Vakıflar fakirlikle mücadele ve yoksullara yardım amacını aşarak insan onuruna yaraşır bir asgari seviyenin sağlanmasına yönelmektedir. Vakıfların sağladıkları hizmetler sadece gelir seviyesi düşük olanlar için değildir. Vakıf kuranların da sadece çok zengin sınıflar olmadığı kendi mali güçleri ölçüsünde her sınıftan halkın katkısıyla bu kurumların geliştiği görülmektedir³⁵.

Bazı vakıflar her alanda herkese yardım amacı güder, bunlar sosyal yardım kuruluşlarıdır. Bazı vakıflar da sadece bir tehlike ile karşılaşanlara yardıma

³¹ ERGİN, Osman Nuri, Türk İmar Tarihinde Vakıflar, Belediyeler, Patrikhaneler, İstanbul 1944, s.35vd.

³² KUNTER, Halim Baki, "Türk Vakıflarının Milliyetçilik Cephesi", Vakıflar Dergisi, Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayını, S.III, Ankara 1956, s.4 vd.

³³ ÖZTUNA, s.145 vd.

³⁴ KUBAN, D., "Anadolu Türk Şehri Tarihi Gelişmesi, Sosyal ve Fiziki Özellikleri Üzerinde Bazı Gelişmeler", Vakıflar Dergisi, S.VII, İstanbul 1968, s.71.

³⁵ BERKİ, Şakir, "Vakıfların Gördüğü Çeşitli Hizmetler", Vakıflar Dergisi, Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayını, S.VI'dan Ayrı Basım, İstanbul, 1965, s. 91 ; ÖZTÜRK, s.54; SELÇUK, s.25.

yönelmişlerdir. Bunlar ise sosyal güvenlik kuruluşları olarak değerlendirilmişlerdir³⁶.

Türk vakıflarında, tarihi gelişimi içinde Sosyal güvenlik hizmeti vermeye dönük bazı vakıf çeşitleri şunlardır; kimsesiz çocuklara, öksüzlere, muhtaçlara yardım vakıfları; körlere, dilsizlere yardım vakıfları; akıl hastanesi ve diğer hastane vakıfları; düşmana esir düşenlerin fidyelerinin ödenerek kurtarılması, köle ve cariyelerin azat edilmesi, azat edilenlere yardımda bulunulması vakıfları; fakir ve kimsesizlerin cenazelerinin kaldırılması vakıfları; hamal, kayıkçı, camcı gibi ağır ve yıpratıcı işlerde çalışan işçilere ve esnafa yaşlandıkları veya sakatlanarak çalışamaz hale geldiklerinde emekli aylığına benzer bir gelir bağlanması, harp malullerine ve gazilere yardım vakıfları, borçları ve iflasları nedeniyle hapsedilenlere yardım vakıflarıdır³⁷.

Osmanlı imparatorluğunda vakıfların gayrimenkul servetin oldukça büyük bir bölümünü kapsadığı görülmektedir.

Osmanlı döneminde toplam servet içinde menkul servet payı için verilen rakamlar, vakıf kurumunun gelir servet dağılımı üzerinde oldukça etkili olduğunu göstermektedir³⁸.

Tesis, vakıfla aynı hukuki özellikleri taşıdığı için vakıf benzeri kuruluş olarak değerlendirilmektedir.

Tesislerin çok az sayıda kurulmasının nedeni ile Medeni Kanunda tesislerin toplumdaki fonksiyonlarının ve yerine getirdiği bu fonksiyonların sonuçlarının görülmesine yetmemiştir³⁹.

³⁶ YAZGAN, Turan, Görüşler, İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Yayını, İstanbul 1977, s.18.

³⁷ ERDOĞMUŞ, Ziya, "Vakıfların Sosyal Fonksiyonları", Fırat Üniversitesi Dergisi, C.IV, S.I, Elazığ, 1990, s.95;ERTEM, s.123; KOZAK, s. 21-23.

³⁸ KOZAK, s.26 vd.

³⁹ ERTEM, s.144.

Tesis kurumu sayısı, kurulduğundan 903 sayılı Medeni Kanun'da yapılan değişiklikle vakıf adını aldığı 1967 tarihine kadar sadece 100 civarındadır⁴⁰.

1967 'den 2001 yılına kadar geçen sürede Vakıflar Genel Müdürlüğü siciline kayıtlı 4500'ün üzerinde vakıf olduğu görülmektedir. Bununla birlikte, her yıl ortalama 130 yeni vakıf kurulmaktadır⁴¹.

B. VAKIFLARIN KURULUŞUNA İLİŞKİN HUKUKİ ESASLAR

1. VAKIF KURMA İŞLEMİ

a. Genel Olarak

Kanun tarafından vakıf kurma hakkı hem gerçek kişilere hem de tüzel kişilere tanınmıştır. Medeni Kanunun 101. maddesinin I. fıkrasında tüzel kişilerin de vakıf kurabileceği açıkça belirtilmiştir. Devletin kanunla vakıf kurup kuramayacağı tam netlik kazanmamıştır.

b. Hukuki Niteliği

5737 sayılı Vakıflar Kanunu'nun 4. maddesinde vakıfların özel hukuk tüzel kişisi olduğunu açıkça belirtilmiştir.

Vakfın özel hukuk tüzel kişisi olması nedeniyle kural olarak hukuki işlem ile kurulsa da hukukumuzda bazı vakıfların kanun ile kurulduğuna rastlanmaktadır. Bu vakıfların vakıf senedi Türk Medeni Kanunu hükümlerine göre tescil edilirse de kuruluşları hukuki işleme değil doğrudan kanuna dayanmaktadır. Ayrıca yine bu vakıflar özel hukuk tüzel kişisi niteliği taşırlar. MK'nın 117. maddesine göre kuruluş

⁴⁰ BALTA, R., "Türk Medeni Kanununa Göre Kurulan Vakıflar", Vakıflar Dergisi, Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayını, S.XX, Ankara, 1988, s.385.

⁴¹ SAYDAM, Okan / EKİCİ, Mustafa, Türk Medeni Kanununa Göre Vakıf (Yeni Vakıflar), İstanbul, 1997, s.4.

kanunlarında hüküm bulunmayan durumlarda bu vakıflar hakkında da Türk Medeni Kanunu hükümleri ve vakıflara ilişkin diğer mevzuat hükümleri uygulanacaktır⁴².

Vakfın sağlar arası işlem ile kurulması söz konusu olduğunda vakıf kurma işlemi, tüzel kişilik yaratılması sonucunu da doğuran kazandırıcı bir işlemdir⁴³.

Vakıf kurucularının birden çok kişi olması halinde her kurucunun vakfın kurulmasına yönelik tek taraflı irade beyanı söz konusu olacaktır. Bu şekilde kurulan vakıflarda her vakıf kurucusu açısından ehliyet ve tasarruf yetkisi unsurlarının ayrı ayrı incelenmesi gerekir. Bununla birlikte ancak vakfa malvarlığı değeri özgüleyen kişiler vakıf kurucusu olabilir. Vakıf kurma işlemine katılmakla beraber malvarlığı özgülemesi yapmayan kişiler vakıf kurucusu sayılmayacaklardır⁴⁴.

Ölüme bağlı tasarruflar ile vakıf kurulması ise, vakfedenin ölümünden sonra hüküm doğuracak şekilde kurulabilir.

Hukumumuzda yabancıların Türk Medeni Kanun'u hükümlerine göre vakıf kurmasını engelleyen bir hüküm bulunmamaktadır. Yabancıların vakıf kurması konusunda MK'nın 93. maddesinde yabancıların dernek kurma hakkını düzenleyen esasların, derneklerin uluslar arası faaliyette bulunmalarına ilişkin hükümlerin kıyasen vakıflar hakkında da uygulanacağını öngören hükmü ile yine AY m. 33/son maddesinde dernek kurma hakkına ilişkin hükümlerin vakıflar hakkında da uygulanmasının öngörülmesinin de dikkate alınması suretiyle vakıflar hakkında da uygulanacağı kabul edilmektedir. Bu nedenle de yabancıların da Türkiye'de ya da yabancı ülkede bulunan malvarlığı değerlerini tahsis etmek suretiyle vakıf kurması mümkün gözükmektedir⁴⁵.

⁴² EM, Ali, Türk Hukuk Sisteminde Vakıflar, Ankara 2006, s. 21.

⁴³ İŞERİ, Ahmet, Türk Medeni Kanununa Göre Vakıf, Ankara 1968, s. 61, DOĞAN, s.13.

⁴⁴ DOĞAN, Murat, Vakıflarda Malvarlığı, Ankara 2000, s. 51; Yargıtay 6. HD. 2.3.1988, 14844/3113.

⁴⁵ DEMİR, İlhan: Yeni Vakıflar Temel Kitabı, Ankara 2005, s. 70; EM, s. 34.

c. Vakıf Kurma İşleminin Şekli

Medeni Kanununun 102. maddesine göre, Vakıf kurma iradesi, resmî senetle veya ölüme bağlı tasarrufla açıklanır. Vakıf, yerleşim yeri mahkemesi nezdinde tutulan sicile tescil ile tüzel kişilik kazanır.

Resmi senetle vakıf kurma işleminin temsilci aracılığıyla yapılması, temsil yetkisinin noterlikçe düzenlenmiş bir belgeyle verilmiş olmasına ve bu belgede vakfın amacı ile özgülenecek mal ve hakların belirlenmiş bulunmasına bağlıdır.

Resmî senet düzenlenmiş ise mahkemeye başvurma vakfeden tarafından; vakıf ölüme bağlı tasarrufa dayanıyor ise, ilgililerin veya vasiyetnameyi açan Sulh Hâkiminin bildirimine üzerine ya da Vakıflar Genel Müdürlüğü'nce re'sen yapılır.

Başvurulan mahkeme mal ve hakların korunması için gerekli önlemleri re'sen alır.

Vakıflar Hakkında Tüzük m. 3 hükmünde vakfın "noterlikçe re'sen düzenlenen resmi senetle" kurulacağı belirtilmiştir. Bu nedenle vakıf kurulabilmesi için vakıf kurma iradesinin resmi senede bağlanması gerekmektedir.

Vakıf senedinin resmi şekilde düzenlenmesi gerekir. Vakıf senedinin resmi şekilde düzenlenmemesi durumunda vakıf kurma işleminin geçersizliği söz konusu olamayacaktır. Vakıf kurma işleminin şekle aykırılığı mahkeme tarafından re'sen dikkate alınacağından vakfın tescil edilmesi de söz konusu olmaz. Bununla birlikte her nasılsa vakfın mahkeme kararı ile tescil edilmesi de vakıf kurma işlemindeki şekle aykırılığı düzeltemez. Yargıtay şekle aykırılığa rağmen vakfın tescil edilerek tüzel kişilik kazanmış olması halinde vakıf kurucularının ve mirasçılarının vakfın geçersizliğini ileri sürmeleri hakkın kötüye kullanılması sayılabileceğini kabul etmiştir⁴⁶.

Vakıf kurma işleminin temsilci aracılığıyla yapılması durumunda, temsil yetkisinin noter tarafından düzenlenmiş bir belgeyle verilmiş olmalı ve bu belgede vakfın amacı ile özgülenecek mal ve hakların belirlenmiş bulunması gerekmektedir.

Vakfedenin ölümünden sonra hüküm ifade edecek şekilde vakıf kurulması ise ölüme bağlı tasarruf yolu ile gerçekleşir. Bu da vasiyetname ile gerçekleşir. Vakıf

⁴⁶ Yargıtay 6. HD.7.12.1973. 5440/ 4803 (YKD. 1974, C. 11/2, s. 17,18).

resmi vasiyetname, el yazısı ile vasiyetname veya sözlü vasiyetname ile kurulabilir (MK m. 531)⁴⁷. Vakıf kurma işleminin miras sözleşmesinde yer alması halinde vakıf kurma işlemi açısından miras sözleşmesi, vasiyetname olarak hüküm ifade edecektir. Bu durumda vakıf kuranın ölümüne kadar vasiyetnameden rücu etmesi mümkündür⁴⁸.

Vakıflar Hakkında Tüzük m. 4'de resmi senette, vakfın amacının, organlarının, amaca tahsis edilen malvarlığı değerlerinin, örgütünün, ikametgahının ve isminin belirtilmesini gerekli görülmüştür. Vakıf senedinin içeriğinde yer alması gereken bu unsurların, vakfın ölüme bağlı tasarrufla kurulması halinde vasiyetname metninde de bulunması gerekir⁴⁹.

Vakıf senedinde vakfın amacı ve bu amaca tahsis edilen mal ve haklar yeterince belirtilmekle beraber MK m. 106'da yer alan diğer zorunlu unsurların bulunmaması halinde bunların tamamlanması yoluna gidilecektir. MK m. 107/ 1'de bu tür eksikliklerin başvurunun reddini gerektirmeyeceği düzenlenmiştir. Bu tür eksiklikler tescil kararı verilmeden önce mahkemece tamamlanabileceği gibi kuruluştan sonra da denetim makamının başvurusu üzerine olanak varsa vakfedenin görüşü alınarak vakfın yerleşim yeri mahkemesince tamamlattırılır.

Eski MK m. 77 yeni MK m. 107 kadar açık bir ifade taşımamakla beraber doktrinde genellikle kabul edilen görüşe göre aynı sonuca varılmaktaydı⁵⁰.

⁴⁷ DOĞAN, s.31; İŞERİ, 77,78; AKÜNAL, Teoman: Türk Medeni Hukukunda Tüzel Kişiler, İstanbul 1995, s.129; ÖZSUNAY, s.384-385; DURAL/ ÖĞÜZ, s. 329.

⁴⁸ OĞUZMAN M.Kemal, Miras Hukuku, 6. Bası, İstanbul 1995,s. 130; DURAL, Mustafa/ ÖZ, Turgut, Türk Özel Hukuku, Cilt IV. Miras Hukuku, İstanbul 2006,s. 162-163; DOĞAN, s.32; HATEMİ, Vakıf Kurma Muamelesi, s.216.

⁴⁹ HATEMİ, Vakıf Kurma Muamelesi, s. 217; AKÜNAL, s.129.

⁵⁰ HATEMİ, Vakıf Kurma Muamelesi, s.218; AKÜNAL, s. 130.

d. Vakıf Kurma İşleminin Geri Alınması

Vakıflar Hakkında Tüzük m. 5'e göre, Vakıf senedinin düzenlenmesini takip eden üç ay içinde vakfeden veya ölümü halinde mirasçı tarafından tescil talebinde bulunulmamış veya vakfeden tüzel kişiliği haiz olup da bu süre içinde infisah etmiş ise vakfın tescili hususundaki başvurma Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından yapılır. Vakıf senedinin düzenlenmesinden sonra vakıf kurma işleminin geri alınabilmesi mümkün değildir. Bununla birlikte vakfın tesciline kadar özgülenen mallar üzerinde tasarruf yetkisi varlığını koruduğu için vakfedenin özgülediği mallar üzerindeki tasarruflarının özgülenen malların vakıf tarafından kazanılmasını imkânsızlaştırması söz konusu olursa dolaylı olarak vakıf kurma işleminin geri alınması sonucu ortaya çıkacaktır⁵¹.

MK. m. 542' ye göre, ölüme bağlı tasarrufla kurulan vakıflarda ise vakıf kuran ölümüne kadar her zaman vakıf kurma tasarrufunun yer aldığı vasiyetnameden kanunda öngörülen şekillerden birine uymak suretiyle yeni bir vasiyetname yaparak dönebilir.

Mirasçılar vakıf kuranın ölümünden sonra vasiyetname ile bağlıdır⁵². Vakıf kurma işleminin birden çok kişi tarafından gerçekleştirildiği durumlarda vakfi kuranların bazıları vakıf kurma işlemini geri alabilirler. Bu durumda vakfın kurulabilmesi, vakıf kurma işlemini geri alanlar dışında kalan kişilerin özgüledikleri malvarlığı değerlerinin vakfın amacını gerçekleştirmeye elverişli olması halinde mümkündür⁵³.

⁵¹HATEMİ, Vakıf Kurma Muamelesi, s. 294; DOĞAN, s. 71 vd.

⁵² HATEMİ, Vakıf Kurma Muamelesi, s. 295.

⁵³ HATEMİ, Vakıf Kurma Muamelesi, s.250 vd.

e. Vakfın Tescili

Vakıflar vakfın yerleşim yeri asliye hukuk mahkemesi nezdinde tutulan sicile tescil ile tüzel kişilik kazanır⁵⁴.

Medeni Kanun her tüzel kişinin yerleşim yerinin bulunmasını öngörmüştür. Tüzel kişinin yerleşim yeri, kuruluş belgesinde başka bir hüküm bulunmadıkça işlerinin yönetildiği yerdir. Vakfın yerleşim yerinin belirlenmesi taraf olacağı davalar açısından yetkili mahkemenin tespit edilmesini sağladığı gibi⁵⁵ taraf olduğu yabancılık unsuru taşıyan ihtilaflarda uygulanacak hukukun ve vakfın uyruğunun belirlenmesini de sağlar.

Vakıflar açısından MK m. 106 ve Vakıflar Hakkında Tüzük m. 4 vakıf senedinde vakfın yerleşim yerinin gösterilmesi gerektiği belirtilmiştir.

Vakfın tescili için başvuru mahkeme mal ve hakların korunması için gerekli önlemleri re'sen alır (MK m. 102). Vakıflar Hakkında Tüzük'ün 5. maddesine göre, mahkeme evrak üzerinde inceleme yaparak ve gerekirse vakfedeni ve diğer ilgilileri dinlemek suretiyle vakıf kurma işleminin geçerlilik şartlarına uygun olup olmayacağını araştırarak ve geçerlilik şartlarının yerine getirildiği sonucuna varırsa vakfın tesciline karar verecektir.

Vakfın tescili talebinin yöneltildiği mahkeme Vakıf Genel Müdürlüğü'ne vakıf senedini göndererek görüşünü alır. Denetim makamının görüşünün alınması mahkemenin bununla bağlı olduğu anlamına gelmemektedir.⁵⁶

Vakfın tesciline ilişkin başvurunun incelenmesi çekişmesiz yargı usulüne tâbidir. Bu karar kesin hüküm niteliği taşımaz⁵⁷.

⁵⁴MK. m. 102.

⁵⁵ HUMK m. 9'a göre, kural olarak, her dava davalının ikametgâhının bulunduğu yer mahkemesinde görülür.

⁵⁶DOĞAN, s. 125.

⁵⁷ÖZSUNAY, s. 408; DOĞAN, s. 124; DURAL/ÖĞÜZ, s. 334.

Yapılan incelemenin olumlu sonuçlanması durumunda mahkemenin tescil kararının kesinleşmesi üzerine vakıf, vakfın yerleşim yeri asliye mahkemesi tarafından özel olarak tutulan sicil defterine tescil edilir. MK m. 102/1'e göre yapılan bu tescil kurucu etkiye sahiptir. Tescil ile birlikte vakıf tüzel kişilik kazanır.

Vakıflar Hakkında Tüzük m. 5'e göre vakfın tescil edildiği sicil defterinde vakfedenin ve vakfın isminin, yerleşim yerinin, organlarının, amacının ve bu amacı gerçekleştirmek için tahsis edilen malvarlığı değerlerinin belirtilmesi gerekir.

Vakıf, ayrıca Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından merkezi sicile kaydedilir ve Resmi Gazetede ilân edilir. Gerek merkezi sicile kayıt, gerek Resmi Gazetede ilân kurucu etkiye sahip değildir. Tescil ve ilanın tüzük hükümlerine göre yapılması gerekmektedir.

Tescil ile birlikte vakfın tüzel kişilik kazanacağını yukarıda belirtmiştik. Bu bakımdan tescil, kurucu etkiye sahiptir. MK m. 105'de yer alan "Özgülenen malların mülkiyeti ile haklar, tüzel kişiliğin kazanılmasıyla vakfa geçer" hükmünde belirtildiği üzere tescil ile birlikte vakfedilen malvarlığı değerleri vakfa intikal edecektir.

MK m.105 ve Vakıflar Hakkında Tüzük m.15'te vakfın tesciline ilişkin kararın kesinleşmesinden sonra vakfa tahsis edilen taşınmazların vakıf tüzel kişiliği adına tescilinin yapılabilmesi için durum mahkeme tarafından re'sen ve derhal tapu idaresine bildirilecek ve vakıf senedinin bir örneği de birlikte gönderilecektir. Tapu idaresi bu bildiri üzerine tüzel kişilik adına tescili yapacaktır.

2. VAKFIN TÜZEL KİŞİLİK KAZANMA SAFHASI

a. Genel Olarak

Gerçek kişiler dışında kişi sıfatına sahip olan varlıklar tüzel kişiliği ifade eder. Hukuk düzeni gerçek kişilerin yanında tüzel kişilerin de hukuk süjesi olarak hak ehliyetine, hak kazanma ve borç altına girme yeteneğine sahip olduğunu kabul etmiştir⁵⁸.

Medeni Kanununun 47. maddesinin 1. fıkrasında "Başlı başına bir varlığı olmak üzere örgütlenmiş kişi toplulukları ve belli bir amaca özgülenmiş olan bağımsız mal toplulukları kendileri ile ilgili özel hükümler uyarınca tüzel kişilik kazanırlar" hükmü yer almaktadır.

Vakıf kavramının içeriğinde malvarlığı değeri; bu malvarlığı değerinin belirli bir amaca özgülenmesi ve tüzel kişilik unsurlarının bulunduğu ifade edilmektedir⁵⁹.

Tarihsel süreç içinde tüzel kişi ihtiyacını yaratan toplumsal olgular önceleri kişi topluluklarının ortaya çıkmasına yol açmıştır. Amaca özgülenmiş malvarlığının tüzel kişiliğe sahip olması ise modern hukuk doktrinlerinin tüzel kişi kuramını geliştirmeleri ile gerçekleşmiştir⁶⁰.

Hukukumuzda vakıf tüzel kişiliğinin kurulmasına, işleyişine ve sona ermesine ilişkin esaslar Türk Medeni Kanun'unun 101-117. maddelerinde düzenlenmiştir. Bu hükümlerin yanında Türk Medeni Kanunu Hükümlerine Göre Kurulan Vakıflar Hakkında Tüzük⁶¹ vakıflara ilişkin kanuni düzenlemenin uygulanmasına ilişkin esasları düzenlemektedir. Bununla birlikte yönetmelik ya da tebliğ olarak yürürlüğe konulmuş genel düzenleyici işlemler de bulunmaktadır⁶².

⁵⁸ OĞUZMAN/ SELİÇİ/ OKTAY-ÖZDEMİR, Kişiler Hukuku (Gerçek ve Tüzel Kişiler), İstanbul 2005, s.179 vd; AKÜNAL, Türk Medeni Hukukunda Tüzel Kişiler, İstanbul 1995, s. 10; HATEMİ, Hüseyin, Kişiler Hukuku Dersleri, İstanbul 2001; DURAL/ ÖĞÜZ, s. 199.

⁵⁹AKÜNAL, s. 117; DURAL/ÖĞÜZ, s. 318; DOĞAN, Vakıflarda Mal Varlığı, Ankara 2000,s. 2.

⁶⁰ HATEMİ, Medeni Hukuk Tüzel Kişileri, İstanbul 1979,s. 41.

⁶¹ RG. 21.8.1970, sayı 13586.

⁶² DURAL/ÖĞÜZ, s.207.

Vakıfların tüzel kişilikleri hak ve eylem ehliyetine sahip olması anlamına gelmektedir. Medeni Kanununun 48.maddesinde yerini bulan diğer bir tanımlamada “ Cins, yaş, hısımlık gibi yaradılış gereği insana özgü niteliklere bağlı olanlar dışındaki bütün haklara ve borçlara ehildirler. Vakıfların hak ehliyeti belirtilmiştir⁶³.

Vakıfların tüzel kişiliğini oluşturan diğer ehliyetleri ise eylem ehliyetidir. Eylem ehliyeti, vakıfların kendi eylemleri ile amaçları doğrultusunda haklar kurmak ve borçlar meydana getirmek anlamına gelmektedir. Vakıfların eylem ehliyetini kullanacakları organları Genel Kurul, Yönetim Kurulu ve Denetleme Kuruludur.

Vakıfların tüzel kişilik kazanmaları, Asliye Hukuk Mahkeme’lerinin verdikleri karar ve Mahkeme siciline tescil edildikleri tarihten itibaren gerçekleşir. Tescil ile birlikte vakıflar hak ehliyetini kazanırlar ve bununla birlikte haklar edinme ve borçlar üstlenebilme olanağına sahip olurlar. Vakfedilen malların mülkiyeti ile haklar vakıfların tescili ile birlikte vakfa geçer⁶⁴.

Vakfedenin sağlığında hüküm doğurmak üzere kurulan vakıflarda vakıf kuranın tam fiil ehliyetine sahip olması gerekir⁶⁵. Vakıf kurma birden çok kişi tarafından ortak bir işlemle gerçekleştiriliyorsa tam fiil ehliyetine sahip olma şartı tüm kurucular açısından aranacaktır. Buna göre sağlar arası işlem yoluyla vakıf kuracak kişinin ayırt etme gücüne sahip ve ergin olması, kısıtlı olmaması gerekir. Bu durumda ayırt etme gücüne sahip olmayanların, yani tam ehliyetsizlerin vakıf kurma işlemi geçersiz olacaktır. Sınırlı ehliyetsizlerin (ayırt etme gücüne sahip küçük ve kısıtlıların) kanuni temsilcilerinin rızası ile vakıf kurmaları MK m. 449’da vakıf kurma yasak işlemler arasında sayıldığı için mümkün değildir. Tam ehliyetsizler adına kanuni temsilcileri de vakıf kuramazlar. Sınırlı ehliyetliler MK. m. 429’da sayılan işlemler arasında vakıf kurma yer almadığı için serbestçe vakıf kurabilirler⁶⁶.

Ölüme bağlı tasarruf yolu ile vakıf kurulması halinde vakıf kuranın vasiyetname yapma ehliyetine sahip olması gerekmektedir. Bu durumda ayırt etme gücüne yani temyiz kudretine sahip olan ve on beş yaşını doldurmuş kişiler vasiyetname yolu ile

⁶³ BALLAR, s.248.

⁶⁴ BALLAR, s.247 vd.

⁶⁵ İŞERİ, s.25; KÖPRÜLÜ, s. 558; ÖZSUNAY, s. 382 vd.

⁶⁶ İŞERİ, 26; ÖZSUNAY, s.383; DOĞAN, s.38. HATEMİ, Vakıf Kurma Muamelesi s.278.

vakıf kurabilirler (MK m. 502). Vakıf kurma işleminin miras sözleşmesinin içeriğinde yer alması halinde miras sözleşmesine ilişkin ehliyet şartlarının gerçekleşmesi gerekmektedir⁶⁷.

Vakıf kurmak için tüzel kişinin organlarının vakıf kurma konusunda yetkili olması gerekmektedir. Bu yetki tüzel kişinin ana statüsünde yer alan bir hükümden kaynaklanabileceği gibi genel kurullarının alacağı bir karara da dayanabilir⁶⁸.

Ticaret şirketleri açısından ise, ticaret şirketlerinin hak ehliyetinin TTK m. 137'ye göre ana statülerinde belirtilen amaçları ile sınırlı olduğu kabul edilmesine rağmen Türk Ticaret Kanunu'nda yer alan çeşitli hükümlere dayanarak ticaret şirketlerinin vakıf kurabileceği yönündeki görüşler çoğunluktadır. Şöyle ki, anonim şirketler açısından TTK m. 468 şirket ana sözleşmesinde hüküm bulunması kaydıyla müstahdem ve işçilere yardım sandıkları ve sair yardım teşkilatı için akçe ayrılması ve bu yedek akçenin şirket mallarından ayrılarak vakıf kurulmasının öngörülmesi ve TTK m. 469/3'te yer alan "Esas mukavelede hüküm olmasa bile umumi heyet, şirket müstahdem ve işçileri için yardım sandıkları ve sair yardım teşkilatı kurulması ve idamesi maksadıyla veya diğer yardım maksatlarına hadim olmak üzere şali karılan aidat tefrik edebilir" hükmüne dayanılarak anonim şirketlerin genel kurul kararıyla istihdam edilenlere ve işçilere yardım vakfı dışında da Medeni Kanun hükümlerine göre vakıf kurabileceği sonucuna varılmaktadır⁶⁹.

Kollektif şirketlerin TTT m. 165'e göre ortakların oybirliği ile alacakları kararla vakıf kurabilmeleri mümkündür⁷⁰. Kooperatiflerin ise vakıf kurmasına olanak tanıyacak kanun hükmü bulunmadığı için kooperatiflerin vakıf kuramayacağı kabul edilmektedir⁷¹.

⁶⁷ ÖZSUNAY, s.385; AKÜNAL, s.127, dn. 4; DOĞAN, s.40; İŞERİ, s. 29.

⁶⁸ ÖZSUNAY, s.386; HATEMİ, Vakıf Kurma Muamelesi, s. 292; DOĞAN, s.41; İŞERİ, s. 31; DEMİR, s.72

⁶⁹ HATEMİ, Vakıf Kurma Muamelesi, s. 291; DOĞAN, s.45-46.

⁷⁰ DOĞAN, s.47; HATEMİ, Vakıf Kurma Muamelesi, s. 290.

⁷¹ HATEMİ, Vakıf Kurma Muamelesi, s.291; DOĞAN, s. 47.

Derneklerin tüzüklerinde belirtilen amaçlarını gerçekleştirmek üzere vakıf kurmalarına herhangi bir engel bulunmamaktadır. Dernek tüzüğünde hüküm bulunmayan hallerde derneklerin vakıf kurması, genel kurul kararına dayanır⁷².

Vakıflar tarafından vakıf kurulması, vakıf tüzel kişiliğinin niteliğine uygun değildir. Vakfın kendisinin faaliyet göstermesinin dışında kendi malvarlığını özgülemek suretiyle ayrıca bir başka vakıf kurarak amacı doğrultusunda faaliyet göstermesinin hukuki dayanağı bulunmamaktadır⁷³.

Tüzel kişilerin vakıf kurabilmeleri için Tüzüklerinde yeterli hükmün bulunması gerekirken birlikte bu hükmün doğrultusunda yetkili organın karar alması veya Genel Kurul Kararı ile vakıf kurma yetkisinin alınması gerekmektedir. Vakıf yöneticilerinin Türk vatandaşı olmaları zorunlu olmakla birlikte, vakıf kurucularının Türk vatandaşı olmaları zorunluluğu yoktur. 903 sayılı kanunun uygulamasını gösterir Tüzüğün Ek 2. maddesinde vakfa ilişkin eğitim, bilim, sanat, tıp ve sağlık kuruluşlarının yönetim organlarında salt çoğunluk oluşturmamak koşulu ile yabancı uyrukluların da görev almalarına Bakanlar Kurulunca izin verilebileceği belirtilmiştir. Vakfın kurucuları arasında derneklerin de yer almasını Vakıflar Genel Müdürlüğü pek uygun karşılamamaktadır. Aynı amaçlarla çalışmanın emek ve para israfına neden olduğu ve çoğu kez derneklerin iç çekişmeleri ile üyelerin kutuplaşmalarının vakfa taşınması ile vakfın çalışamaz hale düştüğü ileri sürülmektedir. Vakıflar Genel Müdürlüğü bu durumda derneğin vakıf kurulduktan sonra dağılması koşulunu aramaktadır. Bu konuda Yargıtay 6. Hukuk Dairesi'nin 22.11.1983 tarihli bir kararında “ Dernekler Kanunu hükümlerine göre çalışan kurucu kuruluşların, 903 sayılı kanunla değişik Medeni Kanunla düzenlenen vakıf çalışmaları ile bağdaşıp bağdaşmayacağı yönü de araştırılmalıdır.” hükmüne yer vermiştir⁷⁴.

Siyasi Partilerin vakıf kurmaları Anayasa ile yasaklamıştır⁷⁵.

⁷² HATEMİ, Vakıf Kurma Muamelesi, s.292; İŞERİ,s. 31; DOĞAN, s.48; DEMİR, s.72.

⁷³DOĞAN, s. 48-49.

⁷⁴ BALLAR, s.298 vd.

⁷⁵ AY. m.68.

b. Malvarlığı Değerinin Sürekli Amaca Özgülenmesi Unsuru

Vakıf tüzel kişiliği açısından malvarlığı değerinin sürekli amaca özgülenmesi gerekir. Bu da vakıf kurma işlemi ile gerçekleştirilir⁷⁶.

Ayrıca vakıf tüzel kişiliğinin amacının belirli olması gerekir. MK. m. 47’de tüzel kişiler MK. m.101’de ise vakıflar yönünden amacın belirli olması gerektiği belirtilmiştir. Amacın belirli olması, vakıf kurma iradesinin yer aldığı vakıf senesinde somutlaştırılmasını ifade etmektedir⁷⁷.

c. Örgütlenme unsuru

Vakıf tüzel kişiliğinin örgütünü vakıf organları oluşturmaktadır. Vakıf tüzel kişiliğinin amacına ulaşmasını sağlayacak, faaliyetini gerçekleştirecek, hak süjesi olarak iradesini açıklayacak bir örgütlenmeye sahip olması gerekir⁷⁸.

Vakıf tüzel kişiliği Medeni Kanun’umuzda belirli bir amaca özgülenmiş mal topluluğu olarak tanımlamış ve vakıf tüzel kişiliğinin esasları MK m. 101-117 hükümlerinde düzenlenmiştir.

3. MALIN ÖZGÜLENMESİ

Medeni Kanun 101/2 maddesi "Bir malvarlığının bütünü veya gerçekleşmiş veya gerçekleşeceği anlaşılan her türlü geliri veya ekonomik değeri olan haklar vakfedilebilir" hükmünü içermektedir.

Vakıf amacının gerçekleşmesinde yararlanılacak ekonomik ve parasal değerlerin, vakfedenin malvarlığından ayırt edilerek, vakıf tüzel kişiliğinin hak ve eylem ehliyetine bırakılmasına özgüleme denir. Özgüleme tek yanlı hukuksal bir işlem

⁷⁶ DOĞAN, s.10,11.

⁷⁷ AKÜNAL, s.11, DURAL/ÖĞÜZ, s.201.

⁷⁸ AKÜNAL, s.11, DURAL/ÖĞÜZ, s.201.

olmakla birlikte vakfın karakteristik unsuru olup malları amaca bağlayan özel bir bağdır. Bir malvarlığının tamamı veya bir bölümü vakfedilebileceği gibi amacın gerçekleşmesine yarayacak ve mal kavramına girecek taşınır ve taşınmaz mallar, para, hisse senedi ve tahviller, bir işletme, faiz, temettü, kar payı, intifa hakkı, fikri ve sınai haklar, alacak hakları gibi haklar da özgülemeye kabul edilmektedir. Üzerinde mahdut aynı haklar bulunan taşınır ve taşınmaz malların amacın gerçekleşmesini tehlikeye düşürmeyecek şekilde özgülenirse bu malların özgülenmesinde bir sakınca yoktur⁷⁹.

Medeni Kanun, malvarlığının gerçekleşmiş veya gerçekleşeceği anlaşılan hür türlü gelirinin vakfedilebileceğini kabul etmiştir⁸⁰. Ancak gerçekleşeceği muhtemel olan kazandırmaların tahsis edilerek vakıf kurulması mümkün değildir⁸¹.

Taşınır ve taşınmaz mallar ile haklar üzerinde kurulan intifa ve irtifak hakları da özgülenebilmektedir. Ancak intifa hakkının sona ermesi ile birlikte yeni mallar kazanılmamışsa vakıf sona erecektir. Üçüncü kişilerden olan alacaklar ile vakıf lehine bir alacak kurma da sermaye olarak vakfa özgülenebilmektedir. Mülkiyet ve alacak hakları dışında, ekonomik değeri olan haklar yani, sınırlı nesnel haklar, fikri haklar ve sınai eserler üzerinde ki haklar olup özgülenebilmektedir⁸².

Vakfedenin sağlığında kurulan vakıflarda malvarlığı değerlerinin vakfa özgülenmesi, vakfeden açısından bir yükümlülüğü ifade eder. Dolayısıyla vakfedilen malvarlığı değerlerinin vakfedenin malvarlığından çıkması sonucunu doğuracak bir tasarruf işlemi söz konusu değildir. Vakfın tescili aşamasında vakfa özgülenen

⁷⁹ BALLAR, s.266.

⁸⁰Yargıtay 6. HD., 3.11.1975, 5028/ 6727: "...bir mamelekin gerçekleşmiş veya gerçekleşeceği anlaşılan geliri vakfedilebilir. Bu sebeple bir tarlanın mülkiyeti vakfedilmeden yalnız gelirinin vakfedilmesi mümkündür. ...vakıf tüzel kişilik kazanmıştır. Bunun neticesi olarak da tarlaların geliri vakfa intikal etmiştir. Bu arada vakfeden tarlaların mülkiyetini vakfetmediğinden tapuda muamele yaparak mülkiyeti davalılara geçmiştir. Mülkiyetin bu naklinde kanuna aykırılık yoktur. Davalıların tapuya hüsnüniyetle iktisap edip etmemeleri de davaya tesirli değildir. Ancak davalılar iktisap etmeden hükmi şahsiyet kazanan vakıf hükümlerine, tapuya şerh verilsin verilmesin uymak zorundadır" (DEMİR, s.452 vd.).

⁸¹ Yargıtay 6. HD., 5.2.1980, 6848/ 892 (YKD., 1980/ 6, s. 797); Yargıtay 6. HD., 1.3.1988, 15162/ 3073 (YKD., 1988/ 6, s. 777)

⁸² BALLAR, s.267.

malvarlığı değerleri üzerinde vakfedenin tasarruf yetkisi bulunmalıdır. Bu sebeple iflasına karar verilmiş bir kişinin, iflas masasına dahil olan malvarlığı değerleri üzerinde tasarruf yetkisi bulunmayacağından, yapılan tüm tasarrufları gibi vakıf kurma işlemi de alacaklılarına karşı hükümsüz olacağından iflas masasına dahil malvarlığı değerlerinin tahsis edilmesi yoluyla vakıf kurulması mümkün değildir. Aynı gerekçeyle, haczedilen mal üzerinde de malikin tasarruf yetkisi sınırlanmış olduğundan, vakfa tahsis edilen malvarlığı değerinin haczi halinde de vakfın tescil edilmeyeceği sonucuna varılması gerekir⁸³.

Özgülenen malların yeterli olması zorunlu olmasına rağmen amaç belirlemede özgürlük mevcuttur⁸⁴.

Ancak vakıf kurma işleminde tahsis edilen malların vakfın amacını gerçekleştirmeye yeterli olması gerekir (MK m. 101/1, Vakıflar Hakkında Tüzük m. 2/f.4). Vakfın amacına uygun biçimde çalışabilmesi olanağının sağlandığı durumlarda tahsis edilen malların yeterli olduğu kabul edilir⁸⁵. Özgülenen malların vakfın amacını gerçekleştirmeye yeterli olup olmadığının belirlenmesi vakfın tescili için başvuru mahkeme tarafından yapılacaktır.

Malın mülkiyetinin vakfa özgülendiği hallerde de vakıf tarafından malın kullanılmasının amacın gerçekleştirilmesine yapacağı katkı yanında bu malın gelirinin elde edilmesinin yapacağı katkının da göz önünde tutulması gerekir⁸⁶. Bunun yanı sıra özgülenen malın sınırlı aynı hak ile yükümlü olması halinde bu durum malın özgülenmesi açısından engel teşkil etmezse de özellikle intifa veya oturma

⁸³ DOĞAN, s. 50.

⁸⁴ Yargıtay 6. HD. 2.11.1976 gün E. 1976/5585, K.1976/6826 sayılı kararında; “ Vakfın amacının gerçekleşmesi için tahsis edilen para veya mal varlığı veya hakların, amacın gerçekleştirilmesi için yeterli olması gerekir. Zaman zaman gerçek ve tüzel kişiler tarafından yapılması düşünülen bağış ve yardımların gerçekleşmiş bir mal varlığı olarak kabulü düşünülemez.

⁸⁵ İŞERİ, s.36; DOĞAN, s.78; ÖZSUNAY, s.394.

⁸⁶Yargıtay 18. HD., 22.4.1996, 3644/ 4321 sayılı kararında, vakfedilen taşınmazın değerinin mahallinde keşif yapılarak belirlenmesini ve belirlenen değere göre vakfın amacının gerçekleştirilmesine yeterli malvarlığının özgülenip özgülenmediği hususunda karar verilmesini gerekli görmektedir. Bkz.

hakkı gibi bir sınırlı aynı hakkın varlığının özgülenen malın vakıf tarafından gerek bizzat kullanılmasında gerekse gelirinin elde edilmesinde önemli bir engel yaratacağının dikkate alınması gerekir. Rehinli malın özgülenmesi halinde ise rehnin paraya çevrilmesi sonucu geriye vakfa özgülenecek herhangi bir ekonomik değer kalmayabileceği için bu halde rehnin akıbetinin belirlenmesinden sonra vakfin tescil edilip edilmeyeceğinin değerlendirilmesi gerekmektedir⁸⁷.

Vakfa malvarlığının bütünüünün özgülenmesi halinde ise özgülenen malvarlığının aktif ve pasifinin hesap edilmesi sonucu net aktif değerinin belirlenmesi üzerine özgülenen malvarlığı değerinin vakfin amacının gerçekleştirilmesine yeterli olup olmadığı hususunda sonuca varılması gerektiği kabul edilmektedir⁸⁸. Vakfa bir iktisadi işletmenin özgülenmesi halinde de işletmenin borçlarının tasfiyesinden sonra kalan aktif değerinin vakfin amacını gerçekleştirmeye elverişli olup olmadığı belirlenmelidir⁸⁹.

Eğer vakfa tahsis edilen malların amacı gerçekleştirmeye yeterli olmadığı anlaşılırsa vakıf tüzel kişilik kazanamayacaktır. Yargıtay uygulamaları vakfa özgülenen malvarlığı değerlerinin vakfin kuruluşu esnasında amacın gerçekleştirilmesi için yeterli olması gerektiği, aksi halde vakfin tescili talebinin reddedilmesi gerektiği yönündedir.

Vakıflar Hakkında Tüzük m. 7/1' e göre tahsis edilen malvarlığı değerlerinin amacı gerçekleştirmeye yeterli olmamasına rağmen her nasılsa tescil edilerek tüzel kişilik kazanmış vakıfların dağılmalarına Vakıflar Genel Müdürlüğünün başvurusu üzerine yetkili mahkemece karar verilir

MK m. 107 / 3 hükmü, tescili istenen vakfa ölüme bağlı tasarrufla özgülenen mal ve hakların amacın gerçekleşmesi için yeterli olmaması halinde vakfeden aksine bir irade açıklamasında bulunmuş olmadıkça denetim makamının görüşü alınarak hakim

⁸⁷ İŞERİ, s. 63; AKÜNAL/ TEZEL, Medeni Kanuna Tabi Vakıfların Kuruluş, İşleyiş Ve Gelişimindeki Aksaklık Ve Zorluklar, Türkiye'de Medeni Kanuna Göre Kurulmuş Vakıflar Ve Sorunları, İstanbul 1975, s.194; DOĞAN, s.58-59.

⁸⁸ HATEMİ, Vakıf Kurma Muamelesi, s. 303-304; İŞERİ, s. 67; DOĞAN, s. 69.

⁸⁹ İŞERİ, s. 67; DOĞAN, s. 70.

tarafından benzer amaçlı bir vakfa özgüleneceğini öngörmektedir. Hükümde vakfedenin sağlığında resmi senetle kurulan vakıflar dikkate alınmamıştır. Eski MK m. 77 / 3 hükmünde vakfedenin sağlığında kurulan vakıflar ile ölüme bağlı tasarrufla kurulan vakıflar arasında bir ayırım yapılmış değildir. Bu durumda ister vakfedenin sağlığında kurulmuş olsun ister ölüme bağlı tasarrufla kurulsun vakfa özgülenen mallar amacı gerçekleştirmeye yeterli değilse mahkeme, denetim makamının (Vakıflar Genel Müdürlüğünün) görüşünü alarak vakfedilen malları amacı mümkün mertebe aynı olan (benzer amaçlı) bir başka vakfa özgüleyecektir. Bu tahsis üzerine vakfeden veya mirasçuları vakfedilen malvarlığı değerlerini belirtilen vakfa devir borcu altına gireceklerdir. Ancak malvarlığı değerlerinin mahkemece bir başka vakfa tahsis edilebilmesi için sağlıkta kurulan vakıflarda vakfedenin itiraz etmemesi ve vakıf senedinde aksine bir hüküm bulunmaması gerekir (Vakıflar Hakkında Tüzük m. 7/2). Ölüme bağlı tasarrufla kurulan vakıflarda ise vasiyetname metninde aksine bir irade açıklamasının bulunmaması gerekir.

Vakfedenin itirazı vakıf kurmaktan vazgeçtiği anlamını taşır. Vakfedilen malvarlığı değerleri vakfedenin malvarlığından vakıf tüzel kişilik kazanmadığı için çıkmaz..Vakıf senedinde vakfin tüzel kişilik kazanamaması halinde malvarlığı değerlerinin akıbeti hakkında hüküm bulunması halinde bu hükümde belirlenen esaslara göre hareket edilecektir⁹⁰.

⁹⁰ AKÜNAL, s. 118; AKÜNAL/TEZEL, s.194; DURAL/ÖĞÜZ, s. 339.

İKİNCİ BÖLÜM

I. SOSYAL YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMA VAKIFLARI

A. GENEL OLARAK

"Yardımlaşma ve dayanışma" düşüncesi İslamiyet'in kabulünden sonra Türk toplumunun olduğu kadar diğer ulusların da refah ve mutluluk kaynağı olmuştur. Yardımlaşma ve dayanışma düşüncesinin somut aşaması vakıflar yoluyla gerçekleşmiştir. Bunun yanında devlet de yoksul vatandaşlara gereksinme duydukları yardımları bazı kuruluşları aracılığı ile yapmış ve dayanışmaya destek olmuştur⁹¹.

İslamiyet'te yardımlaşma ve dayanışma, geniş kapsamlı olup bireyin inancını, kişiliğini, sosyal düzenini, aile bağlarını, ekonomik ilişkileri ve ahlak kurallarını da kapsamaktadır. Buradaki dayanışmanın amacı insanların durumlarını düzeltmek, inançları, canları, malları ve onurları bakımından huzurlu, güvenli bir ortamda yaşamalarını sağlamak, devamlılık ve esenliklerinin güvencesini vermek, erdemli bir dirliğin nedenlerini gerçekleştirmektir⁹².

1961 Anayasası, insan hak ve hürriyetlerini, milli dayanışmayı, sosyal adaleti, ferdin ve toplumun huzur ve refahını gerçekleştirmeyi ve teminat altına almayı mümkün kılacak demokratik hukuk devletini bütün hukuki ve sosyal temelleriyle tesis etmeyi devletin görevi olarak belirtmiştir. Devletin insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlayacağını, herkesin sosyal güvenlik hakkına sahip olduğunu, bu hakkı sağlamak için sosyal sigortalar ve sosyal yardım teşkilatı kurmanın Devletin ödevi olduğunu anayasal güvenceye almıştır.

1982 Anayasası, her Türk vatandaşının bu Anayasada ki temel hak ve hürriyetlerden eşitlik ve sosyal adalet gereklerince yararlanarak milli kültür,

⁹¹ BALLAR, s.670.

⁹² BALLAR, s.671.

medeniyet ve hukuk düzeni içinde onurlu bir hayat sürdürme ve maddi ve manevi varlığını bu yönde geliştirme hak ve yetkisine doğuştan sahip olduğunu, Devletin temel amaç ve görevlerinin kişilerin ve toplumun refah ve mutluluğunu sağlamak, insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmak olduğunu, Devletin güvenliği sağlayacak gerekli tedbirleri alacağını anayasal güvenceye almıştır.

3294 sayılı kanunun amacına uygun faaliyet ve çalışmalar yapmak ve ihtiyaç sahibi vatandaşlara nakdi ve ayni yardımda bulunmak üzere her il ve ilçede sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıfları kurulacağı hükme bağlanmıştır.

Devlet ile yoksul vatandaşlar arasında sosyal yardımların doğrudan ve en kısa sürede vatandaşa ulaştırılması açısından önemli bir işleve sahip olan Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları aracılığı ile Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü'nün taşradaki faaliyetleri Türkiye çapında il ve ilçelerde her ilde vali ve her ilçede kaymakam başkanlığında yürütülmektedir.

Vakıfların karar organları, "Vakıf Mütevelli Heyeti"dir. İl ve ilçelerdeki tüm yardım programları vakıf mütevelli heyetinin kararları ile yürürlüğe girmektedir.

“Vakfın başkanı, Mülki İdare amirleri olup, İl Vakıflarının Mütevelli Heyetleri; Belediye Başkanı, Defterdar, İl Milli Eğitim Müdürü, İl Sağlık Müdürü, İl Tarım Müdürü, İl Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Müdürü, İl Müftüsü, bir köy muhtarı, bir mahalle muhtarı, 3294 sayılı Kanunda belirtilen amaçlara yönelik faaliyette bulunan iki sivil toplum kuruluşu temsilcisi ve iki hayırsever vatandaşan oluşmaktadır. Kaymakamların başkanlığındaki İlçe Vakıflarının Mütevelli Heyetleri ise; Belediye Başkanı, Mal Müdürü, İlçe Milli Eğitim Müdürü, Sağlık Bakanlığının ilçe üst görevlisi, varsa İlçe Tarım Müdürü, İlçe Müftüsü, bir köy muhtarı, bir mahalle muhtarı, 3294 sayılı Kanunda belirtilen amaçlara yönelik faaliyette bulunan bir sivil toplum kuruluşu ve iki hayırsever vatandaşan oluşmaktadır”⁹³.

Hesap yönünden Vakıfların denetimi, Vakıflar Genel Müdürlüğü'nce; idari yönden ise İçişleri Bakanlığı'nca yapılmaktadır. Ayrıca 5263 sayılı Kanunla Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü'ne vakıfların harcamalarını, iş ve

⁹³ <http://www.sydgm.gov.tr/tr/html/196/SYDVlerin+Yapisi/14.01.2011>.

işlemlerini araştırmak ve incelemek, izlemek ve denetlemek görev ve yetkisi verilmiştir.

B. HUKUKİ YAPISI

3294 Sayılı Kanun'un 7. maddesi⁹⁴ ile Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının ne şekilde kurulacağı belirtilmiştir. Yasa ile kararlaştırılarak il ve ilçe yönetimlerince kurulan vakıflar hakkında kendi kuruluş yasalarının yanında Türk Medeni Kanun Hükümlerine göre Kurulan Vakıflar Hakkında Tüzük(903 sayılı) hükümleri de geçerlidir. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının kamu gücü kullanarak kurulup kurulmayacağı hususu ve vatandaşların aynen ifaya ilişkin talepte bulunup bulunamayacağı hususu SYDV'lerin hukuki yapısının belirlenmesinin gerekliliğini ortaya koymaktadır.

SYDV' ler 3294 sayılı kanunun 7'nci maddesine dayanılarak kurulur. Şu halde özel hukuk kişisi vakıflardan farkı, kişilerin serbest iradesine bağlı olarak değil kanunla öngörülen bir düzenleme sonucu kurulmuş olmasıdır. Bu noktada devletin kamu kaynaklarını kullanarak vakıf kurma ehliyetinin olup olmadığı netlik kazanmamıştır⁹⁵.

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının kamu hukuku tüzel kişisi olduğunun kabul edilmesi durumunda yaptıkları işlemlerde serbest olmadıklarından yardım taleplerini geri çeviremeyecek ve bunun sonucunda da yardımlar birer hak niteliği kazanacaktır. Çünkü aksi halde talebi reddedilen kişi buna ilişkin olarak yargıya başvurabilecektir. Ancak SYDV'lerin birer özel hukuk tüzel kişisi olduğu kabul edilirse bu durumda kişinin iradesi sonucu bu yardımları reddetme imkânı olacaktır, bu durumda da mağdur olan kişinin bu işlemi yargıya taşıyıp taşıyamayacağı tartışmalıdır⁹⁶.

⁹⁴ Bu Kanunun amacına uygun faaliyet ve çalışmalar yapmak ve ihtiyaç sahibi vatandaşlara nakdî ve aynî yardımda bulunmak üzere her il ve ilçede sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıfları kurulur.

⁹⁵ HATEMİ, Hüseyin, "Medeni Hukuk Tüzel Kişileri", İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, İstanbul 1979.

⁹⁶ MUTLU KAYA, Özge, " Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonunun Mali ve Hukuki Yapısı", Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi S. 2010/2, s. 43.

5737 sayılı Vakıflar Kanun'unun 4. maddesinde vakıfların özel hukuk tüzel kişisi oldukları hükme bağlanmıştır. SYDV'lerin Devlet tarafından kamu gücü kullanılarak ve kanunla kurulması ilk bakışta kamu hukuku tüzel kişisi olduğu izlenimini vermiş olsa da Vakıflar Kanun'unun amir hükmü karşısında SYDV'lerin özel hukuk tüzel kişisi olduğunun ve vakfın kararlarına karşı aynen ifa davası açılmayacağına kabulü gerektiği kanaatindeyiz.

Yüksek mahkeme vakıfların tüzel kişiliğine ilişkin olarak farklı kararlar vermiştir. Bazı kararlarında vakfın kamu gücünü kullandığından bahisle idare mahkemesinde dava açılabileceğini belirtmiş, başka kararlarında da vakfın özel hukuk tüzel kişisi olması nedeniyle davanın çözüm yerinin adli mahkemeler olduğunu belirtmiştir⁹⁷.

⁹⁷ Uyuşmazlık Mahkemesi Hukuk Bölümünün 2008/33 E. 2009/36 K 02.03.2009 tarihli kararı:

Dava, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfında vakıf müdürü olarak görev yapan davacının, görevinin ve görev ünvanının muhasebeci olarak değiştirilmesine ilişkin Vakıf mütevelli heyeti kararının iptali istemiyle açılmıştır.

29.05.1986 gün ve 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu'nun 1. maddesinde (Değişik: 16/6/1989 - 3582/1 md.), "Bu Kanunun amacı; fakru zaruret içinde ve muhtaç durumda bulunan vatandaşlar ile gerektiğinde her ne suretle olursa olsun Türkiye'ye kabul edilmiş veya gelmiş olan kişilere yardım etmek, sosyal adaleti pekiştirici tedbirler olarak gelir dağılımının adilane bir şekilde tevzi edilmesini sağlamak, sosyal yardımlaşma ve dayanışmayı teşvik etmektir", 3. maddesinde, "Bu Kanunda öngörülen hizmetlerin gerçekleştirilmesi için Başbakanlığa bağlı ve T.C. Merkez Bankası nezdinde Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu kurulmuştur" ve 7. maddesinde, " (Değişik birinci fıkra: 01.12.2004 - 5263/19 md.) Bu Kanunun amacına uygun faaliyet ve çalışmalar yapmak ve ihtiyaç sahibi vatandaşlara nakdî ve aynî yardımda bulunmak üzere her il ve ilçede sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıfları kurulur.

(Değişik ikinci fıkra: 01.12.2004 - 5263/19 md.) Mülkî idare amirleri vakfın tabii başkanı olup, illerde belediye başkanı, defterdar, il millî eğitim müdürü, il sağlık müdürü, il tarım müdürü, il sosyal hizmetler ve çocuk esirgeme kurumu müdürü ve il müftüsü; ilçelerde belediye başkanı, mal müdürü, ilçe millî eğitim müdürü, Sağlık Bakanlığının ilçe üst görevlisi, varsa ilçe tarım müdürü ve ilçe müftüsü vakfın mütevelli heyetini oluşturur. Ayrıca her faaliyet dönemi için, il dahilindeki köy ve mahalle muhtarlarının valinin çağrısı üzerine yapacağı toplantıya katılanların salt çoğunluğuyla kendi aralarından seçecekleri birer muhtar üye ile ilde kurulan ve bu Kanunda belirtilen amaçlara yönelik

faaliyette bulunan sivil toplum kuruluşlarının yöneticilerinin kendi aralarından seçecekleri iki temsilci ve hayırsever vatandaşlar arasından il genel meclisinin seçeceği iki kişi; ilçe dahilindeki köy ve mahalle muhtarlarının kaymakamın çağrısı üzerine yapacağı toplantıya katılanların salt çoğunluğu ile kendi aralarından seçecekleri birer üye ile ilçede kurulu ve bu Kanunda belirtilen amaçlara yönelik faaliyette bulunan sivil toplum kuruluşlarının yöneticilerinin kendi aralarından seçecekleri bir temsilci ve hayırsever vatandaşlar arasından il genel meclisinin seçeceği iki kişi mütevelli heyetinde görev alırlar. İl veya ilçede bu Kanunda belirtilen amaçlara yönelik faaliyette bulunan sivil toplum kuruluşu olmaması halinde, hayırsever vatandaşlar arasından il genel meclisinin seçeceği üçüncü bir kişi daha mütevelli heyetinde görev yapar.

Vakıf senetleri mahallin en büyük mülki idare amiri tarafından Medeni Kanundaki hükümlere göre tescil ettirilir.

(Mülga dördüncü fıkra: 01.12.2004 - 5263/19 md.) hükmü yer almıştır.

01.12.2004 gün ve 5263 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü Teşkilât ve Görevleri Hakkında Kanun'un 1. maddesinde, bu Kanunun amacının, 29.05.1986 tarihli ve 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanununun uygulanmasını sağlamak üzere Başbakanlığa bağlı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğünün kurulması, teşkilâtı, görev ve yetkilerine ilişkin usul ve esasları düzenlemek olduğu ifade edilmiş, 2. maddesinde, bu Kanunda geçen vakfın, il ve ilçe sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıflarını ifade ettiği belirtilmiş, 5. maddesinde, Vakıflarda çalıştırılacak personelin nitelikleri ile özlük hakları ve diğer hususlarla ilgili belirlenecek kriterleri görüşmek ve karara bağlamak Fon Kurulunun görevleri arasında sayılmıştır.

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fon Kurulu'nun 02.08.2006 tarihli ve 2006/4 sayılı kararı ile, 5263 sayılı Sosyal yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunun 5 inci maddesinin (c) bendi uyarınca hazırlanan "Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları Personelinin Norm Kadro Standartları, Nitelikleri, Özlük Hakları ve Çalışma Şartlarına İlişkin Esaslar" yürürlüğe konulmuştur.

Bu düzenlemede, 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu hükümlerine dayanılarak kurulan Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları personelinin norm kadro standartları, nitelikleri, özlük hakları ve çalışma şartları yer almış olup, Esasların 7. maddesinde, personelin işe alınması, ücret, görev ve sorumluluklarının bu Esaslara göre belirlenmesinin mütevelli heyet kararıyla yapılacağı belirtilmiştir.

Anılan 3294 sayılı Yasa ile, bu Kanunda öngörülen hizmetlerin gerçekleştirilmesi için Başbakanlığa bağlı ve T.C. Merkez Bankası nezdinde Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu ile bu Kanunun amacına uygun faaliyet ve çalışmalar yapmak ve ihtiyaç sahibi vatandaşlara nakdî ve aynı yardımda bulunmak üzere her il ve ilçede sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıfları kurulacağı

öngörölmüş; 5263 sayılı Yasa'da ise, 3294 sayılı Yasa'nın uygulanmasını sağlamak üzere Başbakanlığa bağı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğünün kurulması, teşkilâtı, görev ve yetkilerine ilişkin usul ve esaslar düzenlenmiştir.

3294 sayılı Yasa'ya göre faaliyette bulunacak vakıfların müteveli heyetlerinde görev alacakların bir kısmı kamu görevlisi ise de; Yasada vakıf senetlerinin mahallin en büyük mülki idare amiri tarafından Medeni Kanundaki hükümlere göre tescil ettirileceğinin öngörölmüş, vakıfların özel hukuk tüzel kişiliğı şeklinde örgütlendiklerini göstermektedir. Vakıf çalışanları ile akdedilen belirli ve belirsiz süreli iş sözleşmelerinde mülki idare amirinin taraf olması, Yasa gereğı vakfın tabii başkanı olmasından kaynaklanmaktadır.

Olayda, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfında hizmet sözleşmesine istinaden vakıf müdürü olarak görev yapan davacı, yukarıda sözü edilen Esasların yürürlüğe girmesi üzerine görevinin ve görev ünvanının muhasebeci olarak değıştirilmesine ilişkin Vakıf müteveli heyeti kararına istinaden bu ünvanla çalışmak üzere Vakıf başkanı olan Kaymakam ile belirsiz süreli iş sözleşmesi imzalamıştır.

Bu durumda, Vakıfla personeli arasında imzalanacak sözleşme için personelin görev ve sorumluluklarını belirlemeye yönelik bulunan Vakıf müteveli heyeti kararının iptali istemiyle açılan davada, dava konusu işlemin kamu gücü kullanılmak suretiyle tesis edildiğinin kabulü mümkün bulunmadığından, davanın görüm ve çözümünde adli yargı yeri görevli bulunmaktadır.

Açıklanan nedenlerle, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı'nca yapılan başvurunun kabulü ile İdare Mahkemesince verilen görevlilik kararının kaldırılması gerekmiştir.

Danıştay Onuncu Dairesi 1994/4044 E 1995/4831 K sayılı 23.10.1995 tarihli kararı;

Sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakfının kamu gücüne dayanan bir statüye sahip olduğu, yürüttüğü hizmetin kamu hizmeti olduğu, bu hizmetin yürütülmesinden kaynaklanan uyuşmazlığın görüm ve çözümünün idari yargının görev alanına girdiğı,

Keçiören Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı iktisadi İşletmesinin muhasebe işlevinin yürütülmesi için davacıya ödenen "Huzur Hakkı" dışındaki ücretin usulsüz olduğu gerekçesiyle geri istenilmesine ilişkin işlemin iptali istemiyle açılan dava sonunda, Ankara 6.İdare Mahkemesi 14.12.1990 tarih ve E: 1990/457, K: 1990/1983 sayılı kararıyla; dava konusu işlemi iptal etmiştir.

Davalı idare, Vakıflarda "Huzur Hakkı" dışında başka bir adla ücret ödenemeyeceğini iddia ederek anılan mahkeme kararının temyizen incelenerek bozulmasını istemektedir.

3294 Sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanununun 1.maddesinde; Yasanın amacı, fakru zaruret içinde ve muhtaç durumda bulunan vatandaşlar ile gerektiğinde her ne suretle olursa olsun Türkiye'ye kabul edilmiş veya gelmiş olan kişilere yardım etmek, sosyal adaleti sağlamak, sosyal yardımlaşma ve dayanışmayı teşvik etmek şeklinde belirtilmiştir. Yine aynı Yasanın 7.maddesinde, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonunda toplanan kaynağın Ülke Çapında İhtiyaç Sahibi Vatandaşlara nakdi ve ayni olarak dağıtılması ve bu Yasanın amacına uygun

C. VAKFIN KURULUŞ ESASLARI

3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanun'unun⁹⁸ 7. maddesinde, "Bu Kanunun amacına uygun faaliyet ve çalışmalar yapmak ve ihtiyaç sahibi vatandaşlara nakdî ve aynî yardımda bulunmak üzere her il ve ilçede sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıfları kurulur" denilmektedir.

Mülkî idare amirleri vakfin tabii başkanı olup, illerde belediye başkanı, defterdar, il millî eğitim müdürü, il sağlık müdürü, il tarım müdürü, il sosyal hizmetler ve çocuk esirgeme kurumu müdürü ve il müftüsü; ilçelerde belediye başkanı, mal müdürü, ilçe millî eğitim müdürü, Sağlık Bakanlığının ilçe üst görevlisi, varsa ilçe tarım müdürü ve ilçe müftüsü vakfin mütevelli heyetini oluşturur. Ayrıca her faaliyet dönemi için il dâhilindeki köy ve mahalle muhtarlarının valinin çağrısı üzerine yapacağı toplantıya katılanların salt çoğunluğuyla kendi aralarından seçecekleri birer

faaliyet ve çalışmalarda bulunulması için her il ve ilçe de Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları kurulacağı öngörülmüştür. Dava, Keçiören Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı iktisadi işletmesinin muhasebe işlevinin yürütülmesi için davacıya ödenen "Huzur Hakkı" dışındaki ücretin usulsüz olduğu gerekçesiyle geri istenilmesine ilişkin işlemin iptali istemiyle açılmıştır.

Ankara 6.İdare Mahkemesi; 14.12.1990 tarih ve E/990/457, K: 1990/1983 sayılı kararıyla, Vakıf senedinin 12.maddesinde belirtilen ve toplantı basma verilecek olan Huzur Hakkının, mütevelli heyetine senedin 10. maddesinde sayılan görevler için verildiği, vakıf mütevelli Heyetinin 31.8.1986 gün ve 14 sayılı, 14.11.1987 gün ve 52 sayılı kararlarında belirtilen işlerin yürütülmesinin vakıf senedinin 10.maddesinde sayılan işlerden olmadığı, bu işlerin davacı tarafından yapılmaması halinde ücretli bir kişi tarafından yapılmasının söz konusu olacağı, bu nedenle ödenen ücretlerin geri alınması işleminde hukuka uygunluk görülmediği gerekçesiyle dava konusu işlemi iptal etmiştir. Davalı idare; vakıflarda "Huzur Hakkı" dışında başka bir adla ücret ö-denemeyeceğini iddia ederek amlan mahkeme kararının temyizen incelenerek bozulmasını istemektedir.

Keçiören Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Resmi Senedinin 10. maddesinin (h) bendinde; Vakıf Personel ihtiyacı ve kadrosunu tespit ve tayin etmek, bunlara ödenecek ücretleri belirlemek, (ı) bendinde ise vakfin amacının gerçekleştirilmesi için Sağlık ve Sosyal Yardım tesisleri kurmak, işletmek ve işletirmek gibi görevler vakıf mütevelli heyetinin görevleri arasında sayılmıştır.

Bu itibarla vakfin amacını gerçekleştirmek üzere kurulan atölyelerin muhasebe işleriyle ilgilenmek üzere davacıya mütevelli heyeti kararıyla ücret ödenmesinde hukuka aykırılık görülmemektedir. Açıklanan nedenlerle, 2577 sayılı Yasanın 49.maddesine uygun bulunmayan temyiz isteminin reddine, Ankara 6.İdare Mahkemesinin 14.12.1990 tarih ve 1990/1983 sayılı kararının onanmasına karar verildi.

⁹⁸ RG 29.05.1986 tarih ve 19134 sayı.

muhtar üye ile ilde kurulan ve bu Kanunda belirtilen amaçlara yönelik faaliyette bulunan sivil toplum kuruluşlarının yöneticilerinin kendi aralarından seçecekleri iki temsilci ve hayırsever vatandaşlar arasından il genel meclisinin seçeceği iki kişi; ilçe dahilindeki köy ve mahalle muhtarlarının kaymakamın çağrısı üzerine yapacağı toplantıya katılanların salt çoğunluğu ile kendi aralarından seçecekleri birer üye ile ilçede kurulu ve bu Kanunda belirtilen amaçlara yönelik faaliyette bulunan sivil toplum kuruluşlarının yöneticilerinin kendi aralarından seçecekleri bir temsilci ve hayırsever vatandaşlar arasından il genel meclisinin seçeceği iki kişi mütevelli heyetinde görev almaktadır. İl veya ilçede bu Kanunda belirtilen amaçlara yönelik faaliyette bulunan sivil toplum kuruluşu olmaması halinde hayırsever vatandaşlar arasından il genel meclisinin seçeceği üçüncü bir kişi daha mütevelli heyetinde görev almak suretiyle Vakfın mütevelli heyetini oluştururlar⁹⁹.

Vakfın hukuki dayanağını vakıf senedi oluşturur. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının vakıf senedi Medeni Kanun'un hükümlerine uygun olarak hazırlanır ve onaylatılır. Kanunda belirtilen unsurların vakıf senedinde bulunması zorunludur. Aynı zamanda zorunlu unsurların açık ve net olarak yazılması gerekmektedir.¹⁰⁰

Mahallin en büyük mülki idare amiri tarafından vakıf senedi, Medeni Kanun'daki hükümlere göre tescil ettirilir¹⁰¹. Vakıf senedinde vakfın organları, amacı, bu amaca tahsis edilen mallar ve haklar, vakfın teşkilatı, ikametgâhı ve ismi belirtilir.

D. VAKFIN ÇALIŞANLARI

Çalışanlar bakımından mütevelli heyeti tarafından vakıf senedinde sayılan görevleri dâhilinde vakfın hizmetleri görmede ihtiyacı olan personel ve bu personelin kaç kişiden oluşacağı ve personelin ücreti tespit edilir. Vakıf personelinin işlerine son verme ise yine mütevelli heyeti tarafından karara bağlanır.

⁹⁹ 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu, m.7/II.

¹⁰⁰ SAYDAM / EKİCİ, s.8.

¹⁰¹ 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu, m.7/III.

Yine çalışanlar bakımından belirtilmesi gereken bir husus ta yönetmelikte yapılan düzenlemeler ile personel için soruşturma ve kovuşturma yetkisi Vakıflar Genel Müdürlüğü'ne verilmiştir. Vakıf Başkanları ve Mütevelli için ise bu işlemi gerçekleştirme yetkisi Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulu'nun vereceği rapor doğrultusunda ve Başbakanın onayı ile ilgili bakanlıkça yürütülür.

E. VAKFIN GELİRLERİ

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının gelirleri 3294 sayılı kanunun 8'nci maddesinde, "Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonundan aktarılacak miktar, mahalli idareler bütçesinde yapılacak %2 oranında kesinti, her nevi fitre, zekât, kurban derileri ve bağırsak yardımları, işletme ve iştiraklerden elde edilecek gelirler ve diğer gelirler" olarak sayılmıştır.

Fon Kurulu kararları ile ülke genelinde kurulu bulunan 931 vakfa fonda toplanan kaynak aktarılmaktadır. Bunun yanında vakıflar ihtiyaç sahibi yoksul vatandaşlara kendi gelirlerini de kullanılarak ayni ve nakdi yardımlar ulaştırılmaktadır¹⁰².

Fonun gelirlerinin dağıtım esasları ise Başbakanlık tarafından çıkartılan Sosyal Yardımlaşma Ve Dayanışmayı Teşvik Fonu Yönetmeliği¹⁰³ ile düzenlenmiştir. Bu yönetmeliğin 8'nci maddesine göre Fon gelirlerinin dağıtım esaslarında, Fon 'da toplanan kaynaklar Kurul kararı ve Başbakanın onayı ile vakıflara aktarılır denilmektedir. Aktarmada il ve ilçenin gelişmişlik kriteri dikkate alınarak, Fakru zaruret içinde ve muhtaç durumda olan kişilere dağıtılmak üzere il ve ilçelerde kurulu vakıflara yapılacak aktarmalarda; o yerin nüfusu, mahalli halkın vakıflara yaptığı bağış ve teberruların miktarı, geçici olarak küçük bir yardım ve eğitim ve öğretim imkânı sağlanması halinde topluma faydalı hale gelebilecek üretken duruma geçebilecek kişilere dağıtılmak üzere il ve ilçelerde kurulu vakıflara yapılacak aktarmalarda işsizlik durumu, Kanunun amacına uygun olarak vakıflar tarafından hazırlanacak ve sosyal yardımlaşma ve dayanışmayı teşvik edecek mahiyetteki projeler göz önünde tutulur.

¹⁰² <http://www.sydgm.gov.tr/tr/html/197/SYDVlerin+Gelirleri/14.01.2011>.

¹⁰³ 19167 sayı ve 17.7.1986 tarihli Resmi Gazete.

Vakıf müteveli heyeti gelirlerinin bir kısmı ile kendi amacı doğrultusunda gayrimenkul satın alabilir ve bunların kiraya verilmesiyle gelirlerinin sürekliliğini sağlayabilirler. Bu faaliyetin gerçekleştirilebilmesi için vakıf yönetiminin Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Fon Sekreterliği'ne konu ile ilgili yazılı müracaatta bulunması ve bu müracaatın kabul edilmesi gerekmektedir¹⁰⁴.

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları, Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulu müfettişlerince ve Vakıflar Genel Müdürlüğü müfettişlerince denetlenmektedir.

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu

a. Genel Olarak

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu toplumda sosyal güvenlik sistemi dışında kalan, çalışmayan ve muhtaç durumda olan kesimin sosyal güvenliğini sağlayabilmek için kurulmuştur¹⁰⁵.

29.05.1986 tarih ve 3294 sayılı "Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu", Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu'nun hukuki temelini oluşturur. Kanunun üçüncü maddesi ile oluşturulan fon, ihtiyacı olup bu ihtiyaçlarını karşılayacak herhangi bir güvenceye sahip olmayan vatandaşların güvenceye kavuşturulmasının dayanağını oluşturmaktadır.

3294 sayılı kanunun 1. maddesinde kanunun amacı 'sosyal adaleti sağlamak ve sosyal yardımlaşma ve dayanışmayı teşvik etmek' olarak belirtilmiştir.

Sosyal yardımın özelliği; topluma düşen kısmı ile birey veya grupların kendi gelirlerinin bir kısmını hiçbir şekilde sosyal güvencesi olmayan kişi veya gruplara

¹⁰⁴ İçişleri Bakanlığı, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu Yönetmeliği, "Fonun Kullanım Usul ve Esasları."

¹⁰⁵ SÖZER, Ali Nazım, "Türkiye'de Sosyal Hukuk", Kamu İşletmeleri İşverenleri Sendikası, Ankara, 1994, s. 87.

aktarmasıdır¹⁰⁶.

Kurulduğu tarihten 09.12.2004 tarihine kadar Fonun idari işleri Başbakanlığa bağlı bir birim olarak faaliyet gösteren Fon Genel Sekreterliği eliyle yürütülmüş; 01.12.2004 tarihinde kabul edilen 09.12.2004 tarihinde de Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 5263 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunla Fon Genel Sekreterliği, Başbakanlığa bağlı bir Genel Müdürlük olarak teşkilatlandırılmıştır.

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Teşvik Fonu'nun gelirleri, Kanun ve Kararnemelerle kurulu bulunan veya kurulacak olan fonlardan Bakanlar Kurulu kararıyla %10'a kadar aktarılacak miktarlardan, Gelir ve kurumlar vergisi tahsilât toplamının %2,8'inden, Trafik para cezalarının %50'sinden, RTÜK gelirlerinin %15'inden, bütçeye konulacak ödeneklerden, her nevi bağış ve yardımlardan ve diğer gelirlerden oluştuğu belirtilmektedir¹⁰⁷.

b. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu'nun Usul ve Esasları

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonunun kuruluşunu teşkil eden 3294 Sayılı Kanunun amacı; Fakru zaruret içinde ve muhtaç durumda bulunan vatandaşlar ile her ne suretle olursa olsun Türkiye'ye kabul edilmiş veya gelmiş kişilere yardım etmek, sosyal adaleti pekiştirici tedbirler olarak gelir dağılımının adilane bir şekilde tevzi edilmesini sağlamak, sosyal yardımlaşma ve dayanışmayı teşvik etmektir.

¹⁰⁶ DURU, Muhittin Celal, Sosyal Yardım Prensipleri ve Tatbikleri, Matbaa-İ Ebuuzziya, İstanbul 1939, s.8,9.

¹⁰⁷ <http://www.sydg.gov.tr/tr/html/224/SYDTF/14.01.2011>.

Fonda toplanan kaynak Fon kurulunda alınan kararlar doğrultusunda ve Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü eliyle Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarına aktarılmakta ve yardımlar Vakıflarca ihtiyaç sahibi vatandaşlara ulaştırılmaktadır¹⁰⁸.

YILLAR	GELİRLER (TL)	GİDERLER (TL)
2003	826.583.000	651.990.000
2004	1.260.574.000	1.347.846.000
2005	1.357.521.871	1.304.664.099
2006	1.379.511.063	1.389.547.995
2007	1.597.593.985	1.413.757.199
2008	2.037.888.054	1.797.079.768

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu 3294 sayılı kanunla Başbakanlığa bağlı olarak Merkez Bankası nezdinde 1986 yılında kurulmuştur. Fonun faaliyetleri 2004 yılına kadar merkezde Fon Kurulu, yerel yönetim düzeyinde ise Sosyal Yardım ve Dayanışma Vakıfları aracılığıyla yürütülmüştür. 2004 yılında çıkartılan 5263 sayılı Sosyal Yardımlaşma Ve Dayanışma Genel Müdürlüğü Teşkilât Ve Görevleri Hakkında Kanun ile birlikte fonun idari işlerini yürütmek üzere Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü (SYDGM) kurulmuştur¹⁰⁹.

21.08.2005 tarih ve 25913 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan "Sosyal Yardımlaşma Ve Dayanışmayı Teşvik Fonu Kurulunun Çalışma Usul Ve Esasları Hakkında Yönetmelik" ile Fon Kurulunun çalışma usulü yeniden düzenlenmiştir.

3294 sayılı kanunun 1. maddesinde SYDTF'nin amacı "fakru zaruret içinde ve muhtaç durumda bulunan vatandaşlar ile gerektiğinde her ne suretle olursa olsun Türkiye'ye kabul edilmiş veya gelmiş olan kişilere yardım etmek, sosyal adaleti pekiştirici tedbirler alarak gelir dağılımının adilane bir şekilde tevzi edilmesini

¹⁰⁸ <http://www.sydgm.gov.tr/tr/html/224/SYDTF/14.01.2011.>

¹⁰⁹ <http://www.sydgm.gov.tr/tr/html/213/Tarihçe/14.01.2011.>

sağlamak, sosyal yardımlaşma ve dayanışmayı teşvik etmek” olarak belirlendiğini daha önce belirtmiştik.

Aynı kanunun 2'nci maddesinin 1'nci fıkrası ise bu fondan yararlanabilecek kişilerin kapsamını düzenlemektedir. Buna göre Fakru zaruret içinde ve muhtaç durumda bulunan, kanunla kurulu sosyal güvenlik kuruluşlarına tabi olmayan ve bu kuruluşlardan aylık ve gelir almayan vatandaşlar ile geçici olarak küçük bir yardım veya eğitim ve öğretim imkânı sağlanması halinde topluma faydalı hale getirilecek, üretken duruma geçirilebilecek kişiler bu Kanun kapsamı içinde yer almaktadır.

Muhtaçlık kavramı 3294 sayılı kanunda tanımlanmamış olmakla birlikte Sosyal Hizmetler Ve Çocuk Esirgeme Kurumu Aynî Ve Nakdî Yardım Yönetmeliği 4'üncü maddesinde muhtaçlık tanımı mevcuttur. Buna göre muhtaçlık "Kendisini, eşini ve bakmakla yükümlü olduğu çocuklarını, anne ve babasını, buldukları mahallin hayat şartlarına göre asgari seviyede geçindirmeye yetecek geliri, malı veya kazancı bulunmama hali" olarak tanımlanmıştır.

Bir kimsenin fon kapsamında değerlendirilebilmesi için ayrıca kişinin sosyal güvenlik kuruluşlarıyla herhangi bir ilgisinin olmaması gerekmektedir. Dolayısıyla kişi herhangi bir sosyal güvenlik kurumuna prim ödememeli ve iş kazası, meslek hastalığı gibi bir sosyal güvenceye sahip olmamalıdır¹¹⁰.

Ayrıca geçici süreli küçük bir yardım veya eğitim ve öğretim imkânı sağlanması halinde topluma faydalı hale getirilecek, üretken duruma geçirilebilecek kişiler yardımdan faydalanabilecektir. Bu gruba giren kimseler için fakirlik şartı aranmamış, küçük bir yardım ile üretken duruma geçebilecek olmaları yeterli sayılmıştır. Buna ilişkin başka bir durum ise eğitim yardımlarıdır¹¹¹.

3294 sayılı yasa kapsamındaki sosyal yardımlardan yararlanmanın diğer bir şartı da Türkiye'de ikamet ediyor olmaktır. Kanunun 2'nci maddesinde "vatandaş" ifadesi kullanılmışsa da amacı belirten ilk maddede "vatandaşlar ile gerektiğinde her ne

¹¹⁰ SÖZER, s.88.

¹¹¹ SÖZER, s.89.

suretle olursa olsun Türkiye'ye kabul edilmiş veya gelmiş olan kişiler ifadesi yer aldığına göre kanunun amacından yola çıkarak sadece TC vatandaşlarının değil vatansızlar, göçmenler ve yabancı uyrukluların da sosyal yardımlardan yararlanabileceği kabul edilmelidir¹¹².

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının temel gelir kaynağı olan fondan aktarılan miktarlar, kanunda sayılan nitelikte hiçbir sosyal güvenlik kurumuna bağlı olmayan kimselere dağıtılır.

Fondan aktarılacak miktarlar dağıtım oranları nüfus yoğunluğuna göre tespit edilmektedir¹¹³.

Vakıflar tarafından Fonda toplanan kaynak, Fon Kurulu kararları ile ülke genelinde kurulu bulunan 931 vakfa aktarılmaktadır. Bu kaynaklar vakıflar tarafından ihtiyaç sahibi yoksul vatandaşlara başvuruları neticesinde aynî veya nakdî yardımlar olarak ulaştırılmaktadır. İhtiyaç sahibi vatandaşlar, ikamet ettikleri yerdeki kaymakamlık veya valiliklerin hizmet binalarında faaliyet gösteren vakıflara başvurabilmektedirler. Yapılan başvurular vakıf mütevelli heyetleri tarafından değerlendirildikten sonra sosyal güvenceden yoksun, fakir ve muhtaç durumda oldukları tespit edilenlere vakıf tarafından yardım yapılmaktadır. Yoksul vatandaşlara gıda, yakacak, ilaç vb. acil ve güncel gereksinimlerinin karşılanması için vakıfların cari harcamaları ile il ve ilçe vakıflarına periyodik olarak her ay kaynak aktarılmaktadır¹¹⁴.

Yaklaşık 11 milyon yeşil kartlı vatandaşın ayakta tedavi giderleri, yeşil kart alamayacak durumda olanların ödeme gücünü aşan sağlık giderleri ile sosyal güvenceden yoksun vatandaşların ilaç ve ayakta tedavilerine yönelik tıbbi malzeme araç-cihaz gereksinimleri karşılanmaktadır. Bununla birlikte özürlü vatandaşların protez, işitme cihazı, sakat arabası, araç-gereç ihtiyaçları da sağlık yardımları kapsamında yer almaktadır. Fon faaliyetleri arasında ekonomik ve sosyal yoksunluk

¹¹² CANBOLAT, Talat: "Sosyal Yardımlaşma ve Teşvik Kanununun Uygulanması", Çimento İşveren Dergisi, Sayı 1, Ocak 1993, s. 5; SÖZER, s.90.

¹¹³ Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu Yönetmeliği, "Fonun Kullanım Usul ve Esasları".

¹¹⁴BALLAR, s.673.

içinde bulunan ailelerin eğitim çağındaki çocuklarına yönelik yapılan yardımlar büyük yer tutmaktadır. Her eğitim ve öğretim yılının başlangıcında ilköğretim ve ortaöğretimde okuyan dar gelirli aile çocuklarının kitap-kırtasiye-önlük gibi temel ihtiyaçlarının karşılanması için Fondan kaynak aktarılmaktadır¹¹⁵.

1997 yılında başlatılan 8 yıllık temel eğitim kapsamında yer alan taşınmaz eğitim sisteminde, okulların bulunduğu merkezlere taşınan yoksul öğrencilere öğle yemeği verilmesi için Fondan kaynak sağlanmaktadır. İlköğretim ve ortaöğretim öğrencilerine yönelik diğer destek programları da köyünden şehre okumaya gelen yoksul öğrencilerin barınma sorununun giderilmesi için Fon kaynakları ile öğrenci yurtları yapımı, bu yurtların işletme ve donanım giderlerinin karşılanmasına katkıda bulunulmasıdır. Ayrıca dar gelirli ailelerin yüksek öğrenimde okuyan çocuklarına 1989 yılından bu yana karşılıksız burs verilmektedir. Burslar, öğrencilerin öğrenimleri süresince ve her yıl Ekim ayı ile Haziran ayı arasında 9 aylık öğretim dönemi boyunca ödenmektedir. Burs yardımlar kısaca objektif kriterlere dayalı olarak bilgisayar ortamında yapılan değerlendirme sonuçlarına göre ve öğrencilerin başarılı olmaları koşuluyla yapılmaktadır. Yetiştirme yurtlarında büyüyen gençlerimize ve şehitlerimizin çocuklarına koşulsuz burs verilmektedir. 2003-2004 öğretim yılından itibaren de burs hizmetleri Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumu tarafından yürütülmektedir. Kurul bu Kuruma ödenek aktarmaktadır¹¹⁶.

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu ve vakıflarını düzenleyen 3294 sayılı kanun'a göre fakru zaruret içinde olan ve hiçbir sosyal güvencesi olmayan vatandaşlara aktarılacak kaynağın kullanılması konusundaki düzenlemeye göre, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu'nun çalışma usul ve esasları ile toplanacak kaynakların Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarına dağıtım esasları yönetmelikle tespit edilir.

Kanunda sözü edilen "Yönetmelik" Başbakanlık tarafından yürütülmekte, Resmi Gazete'de yayımlandıktan sonra yürürlüğe girmektedir.

¹¹⁵ BALLAR, s.673.

¹¹⁶ BALLAR, s.675.

Bu yönetmeliğin içeriği; çalışma usul ve esaslarına dair amaç, kapsam, dayanak ve tanımlardan oluşmaktadır.

Ekonomik yetersizlik nedeniyle üretim süreçlerine katılamayan, gelir elde edecek faaliyetlerde bulunamayan kişi ve ailelere üretime katılarak kendilerine yeterli hale gelmeleri maksadıyla proje desteği verilmektedir. Bu destekler iş kurma yardımlarının yanı sıra; tarımsal projeler, hayvancılık projeleri, halıcılık, kilimcilik, el sanatları gibi projeleri kapsamaktadır. Bu yardımlarla; ekonomik ve sosyal yoksunluk sorununun daha rasyonel çözümlenmesi, kaynakların bir kısmının üretime yönlendirilmesi, yoksul ailelerin mesleki becerilerini veya başka kabiliyetlerini ortaya koyabilecekleri bir üretim imkânına sahip kılınmaları yoluyla istihdam yaratılması amaçlanmaktadır. Her yıl Ramazan ayı öncesinde veya başlangıcında ayrıca Kurban Bayramı öncesinde yoksul insanların temel gereksinimlerinin karşılanması maksadıyla kaynak gönderilmektedir. Fonun uyguladığı temel destek programlarından biri de; kış mevsimi başlangıcında il ve ilçelerin nüfus, gelişmişlik durumu ve ısı katsayıları dikkate alınarak yapılan yakacak yardımlarıdır. Fondan doğal afet, terör, yangın gibi nedenlerle can ve mal kaybına uğrayan insanlarımızı da yardım eli uzatılmaktadır. Bu yardımlar katkı niteliğinde olur vatandaşların uğradığı zararın tamamının karşılanmasına yönelik değildir¹¹⁷.

c. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu'nun Organları

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü'nün karar organı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonunu yöneten Fon Kuruludur. Fon Kurulu; Başbakan tarafından görevlendirilen bir Bakanın başkanlığında Başbakanlık Müsteşarı, İçişleri Bakanlığı Müsteşarı, Sağlık Bakanlığı Müsteşarı, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürü ve Vakıflar Genel Müdüründen oluşmaktadır.

Kurul; Fonda toplanan kaynakların Vakıflar ve Genel Müdürlükçe yürütülecek sosyal yardım proje ve programları ile yatırım programları çerçevesinde dağıtım önceliklerini belirlemek ve dağıtımına karar vermek, gerekli görülen hallerde hizmetin aksamadan yürütülmesi için usul ve esaslarını açıkça belirlemek kaydıyla

¹¹⁷ BALLAR, s.676.

Genel Müdüre yetki devrinde bulunmak, vakıflarda çalıştırılacak personelin nitelikleri ile özlük hakları ve diğer hususlarla ilgili belirlenecek kriterleri görüşmek ve karara bağlamak, vakıflardan ve diğer kurum ve kuruluşlardan gelen sosyal yardım amaçlı talep ve teklifleri değerlendirmek, Genel Müdürlüğe önerilerde bulunmak, toplumda dayanışma ve paylaşma bilincini geliştirmek ve desteklemek üzere bilimsel, sosyal ve kültürel programlar ve projeler önermek, hazırlanan projelere destek sağlamakla görevlidir¹¹⁸.

Fon Kurulu Başbakan tarafından görevlendirilen Bakanın başkanlığında ayda bir kez olağan toplanmaktadır. Bunun dışında Fon Kurulu, Başkanın talebi üzerine her zaman olağanüstü toplanabilir. Salt çoğunlukla toplanan Fon Kurulunda kararlar oy çokluğu ile alınır ve Başbakanın onayı ile yürürlüğe girer. Fon Kurulunun sekreteryaya hizmetleri Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğünce yerine getirilmekte olup, sekreteryaya hizmetlerinin yürütülmesi için Genel Müdürlük personeli arasından görevlendirilen kişilerden bir "Fon Kurulu Sekreteryası" oluşturulmuştur. Fon Kurulu Sekreteryası; Fon Kurulunun toplantı duyurusunu ve çağrısını yapmak, gündemini hazırlamak, Fon Kurulunun aldığı kararlar doğrultusunda yazılı kurul kararını oluşturmak, karar metninin her sayfasının Genel Müdür tarafından mühürlenerek paraflanmasını sağlamak, kararları başkan ile üyelerin imzasına sunmak, Başbakan tarafından onaylanan Fon Kurulu kararlarının birer örneğini başkan ve üyelere sunmak, Fon Kurulu kararlarını muhafaza etmek ve Fon Kurulu toplantı ve çalışmaları ile ilgili Genel Müdür tarafından verilecek diğer görevleri yapmakla yükümlüdür.

Alınan kararlar, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü tarafından ülke genelindeki il ve ilçelerde yer alan 931 Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı aracılığıyla uygulanmaktadır¹¹⁹.

¹¹⁸ <http://www.sydgm.gov.tr/tr/html/225/Fon+Kurulu/14.01.2011>.

¹¹⁹ <http://www.sydgm.gov.tr/tr/html/225/Fon+Kurulu/14.01.2011>.

d. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü

09.12.2004 tarihine kadar Fonun idari işleri Başbakanlığa bağlı bir birim olarak faaliyet gösteren Fon Genel Sekreterliği eliyle yürütülmüştür. 01.12.2004 tarihinde kabul edilen 09.12.2004 tarihinde de Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 5263 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunla Fon Genel Sekreterliği, Başbakanlığa bağlı bir Genel Müdürlük olarak teşkilatlandırılmış, böylece Fon idaresi bu tarihte kurumsal bir yapıya kavuşmuştur.

Fon idaresinin Genel Müdürlük olarak yapılandırılması ile mevcut sosyal yardım programlarının ekonomik ve sosyal yoksunluk içerisinde bulunan vatandaşlara daha etkin ve daha hızlı bir şekilde ulaştırılması amaçlanmıştır. Devletimizin en önemli sosyal yardım ve himaye kuruluşu olan Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü; yurt çapında sürdürdüğü yardım faaliyetleri ile sosyal güvencesi olmayan yoksul, kimsesiz, muhtaç ve düşkün vatandaşlara ve istihdam odaklı mesleki eğitim ve proje destekleri ile işsiz ve eğitimsiz vatandaşlara ilişkin devletin sosyal sorumluluklarını yerine getirmektedir¹²⁰.

5263 sayılı kanunun ilk maddesinde SYDGM'nin Başbakanlığa bağlı olarak kurulacağı ve Başbakanın gerekli gördüğü takdirde bu genel müdürlüğün yönetimi ile ilgili yetkilerini bir Bakan vasıtasıyla kullanabileceği düzenlenmiştir. Uygulamada Başbakan'ın bu yetkilerini görevlendirdiği bir Devlet Bakanı aracılığıyla kullandığı görülmektedir.

F. VAKFIN GİDERLERİ

İl ve ilçe Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları'nın giderleri; Vakıf Yönetim Giderleri, Vakıf Faaliyet Giderleri, Vakıf Amacına Yönelik Giderler olmak üzere üçe ayrılmaktadır.

¹²⁰ <http://www.sydgm.gov.tr/tr/html/213/Tarihce/14.01.2011>.

İl ve ilçe vakıflarının amaçları doğrultusunda yaptıkları giderler: Vakıf Yönetim Giderleri; Mütevelli Heyeti Huzur Hakkı, Personel Giderleri, Sosyal Sigorta Primleri, Tazminatlar, Harcırahlar, Kiralar, Kırtasiye, ısıtma, PTT, Temizlik Malzemeleri v.s.'dir. Vakıf faaliyet giderleri; Kağıt Baskı Giderleri, Tanıtma Reklam Giderleri, Yayın Giderleri, ilan Giderleri, Propaganda ve Tanıtım Giderleri'dir. Diğer Giderler; Yardım Toplama Giderleri ve Vakıf Amacına Yönelik Yapılan Harcamalar adı altında tanımlanmaktadır.

G. VAKFIN FAALİYETLERİ

Vakıf faaliyetlerini iki gruba ayırmak mümkündür. Bu çerçevede vakıf faaliyetleri; yürütme ve yardım faaliyetleri olarak iki gruba ayrılır.

1. Yürütme Faaliyeti

Vakfın yürütme faaliyetleri; kanunla belirlenmiş olan ve vakıf senedinde yer alan hizmetlerin gerçekleştirilmesidir.

Vakfın yürütme hizmetlerinin hak ve sorumluluğu mütevelli heyetine aittir.

2. Yardım Faaliyeti

Vakfın yardım yapma ve yardım toplama usul ve esasları kuruluş kanunu ile ve İçişleri Bakanlığı'nca hazırlanan ve 29/04/1998 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanan yönetmelikte düzenlenmiştir.

İhtiyaç sahibi vatandaşların ikamet ettikleri il veya ilçe Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarında "Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Müracaat ve Beyan Kağıdı"nı doldurmaları ve şahsen başvurmaları gerekmektedir.

Uygulamada olağanüstü ve acil durumlarda tespit şartı aranmaksızın yardım aktarımı gerçekleştirilmektedir.

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları kuruldukları il ve ilçelerde; yabancı öğrencilere burs imkânı tanınmakta, dar gelirli üniversite öğrencilerine burs programları uygulanmakta, özürlü gruplar için destek programları uygulanmakta, araç-gereç temin edilmektedir. Sosyal güvenliği bulunmayan hastaların ilaç ve tedavi giderleri karşılanmakta, doğal afetlerden zarar görenlerin zararları telafi edilmekte, fakir ve muhtaç ailelerin orta öğretim çağındaki çocuklarının barınması için orta öğretim yurdu inşa ettirilmekte, Terörle Mücadele Yasasına göre terörden zarar görenlere sosyal yardım yapılmaktadır. Göçe maruz il ve ilçeler ile işsizliğin ve yoksulluğun belirginlik taşıdığı yerlerde aşevleri açılmaktadır.

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları ihtiyaç sahiplerinin iş kurma, mesleki eğitim ve istihdam edilmelerini ve bu sayede de sürekli bir gelire kavuşmaları amacıyla halı dokuma, arıcılık, seracılık, besicilik, el sanatları gibi projeleri de hayata geçirmektedir.

H. VAKFIN VERGİLENDİRİLMESİ

Vakıflar temelde birer hayır kurumu niteliğinde olmaları ve bu niteliklerinin sonucu olarak gelir unsurlarına yönelik bir faaliyette bulunmadıkları için kurumlar vergisi mükellefleri içerisinde yer almazlar. Bunun yanında vakıfların hayır kurumu niteliğinde olması nedeniyle vakıf tüzel kişiliğinin gelir getirecek bir faaliyette bulunmasına engel bir durum yoktur. Bu nedenle vakfa bağlı iktisadi işletmeler kurumlar vergisi mükellefleri arasında sayılmaktadır.

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının kendi amaçları doğrultusunda iktisadi işletmeler açabilmeleri, vakıf yönetimince Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Fon Sekreterliği'ne konu ile ilgili müracaatta bulunulmasına ve müracaatın kabulüne bağlıdır. Buna göre; iktisadi işletmesi bulunan vakıflar kurumlar vergisi mükellefi olarak sayılmakta iken iktisadi işletmesi bulunmayan vakıflar, kurumlar vergisi mükellefi değildirler¹²¹.

Medeni Kanuna tabi olan Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları kurum

¹²¹ SAYDAM / EKİCİ, s.39vd.

olarak kendi faaliyetleri neticesinde elde ettikleri gelirden dolayı kurumlar vergisine tabi değildirler. Yukarıda belirttiğimiz gibi gelir getirici iktisadi işletmeleri bulunan vakıflar kurumlar vergisi mükellefi durumundadır. Ancak bazı hallerde bu vergiden de işletmelerinin türlerine göre muaf olabilmektedirler.

Vakıfların vergi muafiyetlerinin olmasının yanında vakıflara yapılacak bağışların da vergiden muaf olmaları söz konusudur. Dolayısıyla bağış yapanlar da vergi muafiyeti kapsamındadırlar. Ayrıca Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarına yapılan yardım ve bağışlarında kurumlar ve gelir vergisi matrahından indirilebilmesi imkanı getirilmiştir. Yapılacak bağış ve yardımın miktarında herhangi bir sınırlamaya gidilmemiştir. Buna göre gelir veya kurumlar vergisi mükellefleri, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarına yapacakları bağış ve yardımların tamamını makbuz ile belgelendirilmesi kaydıyla gelir ve kazançlarından düşürebilmektedir.

Vakıfların gelir vergisi karşısındaki sorumlulukları gelir elde etmek amacı ile kurdukları iktisadi işletmeler kapsamında olmaktadır. Bu işletmelerin gelirlerini nemalandırmak amacı ile bankalarda kendi adına açtığı vadeli hesaplardan elde ettikleri gelirler, gelir vergisine tabidir. Bu işletmelerin vakıf adına açtırdıkları vadeli hesaplardan elde edilen faiz gelirleri ise vergiye tabi değildir.

Bakanlar Kurulunca vergi muafiyeti tanınmış olan vakıflar gayrimenkullerin kiraya verilmesinden elde edecekleri gelir ve iktisadi işletme gelirlerinin vadeli hesaplarda tutulmasından elde ettikleri faiz gelirleri açısından gelir vergisi kesintisine tabi değildir.

İ. VAKFIN SONA ERMESİ

Medeni Kanunumuzun 116. maddesine göre amacın gerçekleşmesi olanaksız hâle geldiği ve değiştirilmesine de olanak bulunmadığı takdirde vakıf kendiliğinden sona erer ve mahkeme kararıyla sicilden silinir.

Yasak amaç güttüğü veya yasak faaliyetlerde bulunduğu sonradan anlaşılan veya amacı sonradan yasaklanan vakfın amacının değiştirilmesine olanak bulunmazsa;

vakıf, denetim makamının ya da Cumhuriyet savcısının başvurusu üzerine duruşma yapılarak dağıtılır.

Kanunla kurulan vakıflar çıkarılacak yeni bir kanunla sona erdirilebilir.

MK. m.116 ‘ ya göre vakfin kendiliğinden sona ermesi vakfin amacının imkânsız hale gelmesi veya vakıf senedinde öngörülen hükümler sebebiyle gerçekleşir.

Vakfin amacının kesin olarak imkânsızlaştığı hallerde örneğin özellikle aile vakıflarında vakıftan yararlananların tümünün ölümü veya yararlanma şartlarını kaybetmelerinde imkânsızlık objektif niteliktedir¹²². Vakfin amacının gerçekleştirilmesi mümkün bulunmakla birlikte vakfin bu amacı gerçekleştirecek araçlara sahip olmaması, örneğin mallarını sürekli olarak ve tamamen kaybetmesi halinde imkânsızlık subjektif niteliktedir. Vakfin kendiliğinden sona ermesine yol açacak imkânsızlık, objektif imkânsızlık niteliği taşıyabileceği gibi subjektif imkânsızlık şeklinde de ortaya çıkabilir¹²³.

Vakfin amacının imkânsızlaşması sonucu amacın değiştirilmesine olanak bulunmadığı takdirde vakıf sona erecektir¹²⁴.

Vakfin mali olanaklarının azalması halinde vakfin amacının değiştirilmesi (MK m. 113/1) veya mallarının değiştirilmesi (MK m. 1 13/3) ile vakfin varlığını sürdürmesi sağlanabilecek ise vakfin sona ermediği kabul edilmelidir¹²⁵.

¹²² ÖZSUNAY, s. 458; DURAL/OĞUZ, s. 356.

¹²³ ÖZSUNAY, s. 458; AKÜNAL, s. 142; İŞERİ, s.218; DURAL/ ÖĞÜZ, s.356.

¹²⁴ Yargıtay 18. HD., 17.2.2003, E. 2003/187, K. 2003/ 778 “B... Araştırma Vakfı müfettiş raporlarına göre herhangi bir mal varlığına sahip olmadığı gibi denetim yılı itibariyle borca batık durumundadır. Dava açıldıktan sonra vakfin dağılmasını önlemek için bir miktar bağış toplaması onun bu özelliğini değiştirmeye yetmez. Bir vakfin hukuki varlığını ve işlevlerini sürdürmesi, başkalarının insaf ve merhametine bağlı bulunan bağışlarla sağlanamaz”.

¹²⁵ İŞERİ, s.203; Yargıtay 18. HD., 25.2.2003, E.2003/551, K.2003/1315, Vakıflar Genel Müdürlüğüne açılan davada, bazı fakir kişilere nakdi yardım dışında hiçbir faaliyette bulunmadığı gibi mal varlığının gayesini gerçekleştirmesi için yetersiz olduğu belirtilerek davalı İ. Vakfının dağılmış sayılmasına ve tespit edilen mal varlığının Mazbut Vakıflar Tüzel Kişiliğine devrine karar verilmesi istenilmiştir. 4721 Sayılı Türk Medeni Kanununun vakfin sona ermesi başlığını taşıyan 116/1. maddesinde, amacının gerçekleşmesi olanaksız hale geldiği ve değiştirilmesine de olanak bulunmadığı takdirde vakfin kendiliğinden sona ereceği ve mahkeme kararı ile sicilden silineceği

hükmü yer almaktadır.Yargıtay'ın yerleşmiş uygulamalarında, vakfın ekonomik gücünün amacın gerçekleşmesine olanak vermeyecek bir düzeyde olduğunun anlaşılması dağılmış sayılması için yeterli görülmektedir. Somut olayda, gerek davacı kurum müfettişinin gerekse bilirkişinin saptamalarına göre, 1998 yılında 6.015.000, 1999 yılında 282.583.000, 2000 yılında da 590.000.000 TL. safi geliri bulunan ve sahip olduğu A'daki taşınmazından gelir elde edemeyen, 1995 ve 1996 yıllarında hiçbir faaliyet göstermeyen 1997 yılında ise küçük çapta bazı faaliyetlerde bulunabilen, 1998 yılında amacı ile ilgili hiçbir harcama yapmayan, 1999-2000 yıllarında da sadece bazı fakir vatandaşlara yapılan yardım dışında amaca yönelik hiçbir faaliyette bulunmayan ve belirli bir gelir kaynağı olmayan vakfın senesinde; Türkiye'de ve Türk dünyasında yaşayan insanlarımızın tahsil terbiye ve ilim sahalarında gelişmelerini sağlamak, sanayi iktisat ticaret ve eğitim sahalarında araştırmalar yapmak ve yaptırmak, bu amacı gerçekleştirmek için sanayi iktisat sahalarında tesisler kurmak ve işletmek, ilk orta ve yüksek öğretim kurumları açmak, tedavi merkezleri kurmak ve işletmek, yurt içinde ve dışında ihtiyaç duyulacak yurt kurs ve lojman binaları yapmak, yaptırmak, bunların gerçekleşmesini sağlamak amacıyla yurt içinde ve dışında her türlü şirket kurmak kurulmuş olanlara iştirak etmek, özel veya resmi kuruluşlarla işbirliği yapmak, bunların yanında her türlü içtimai ve kültürel faaliyetlerde bulunmak, başarılı fakat yoksul öğrencilere burs vermek, ilmi konferanslar ve seminerler düzenlemek, maddi-manevi himayeye muhtaç kişilere ayni ve nakdi yardım etmek şeklinde çok çeşitli ve kapsamlı faaliyetlerin amaç olarak öngörülmüş olması dikkate alındığında, günümüzün ekonomik koşullarında yukarıda belirtilen miktarda mal varlığının bu amaca yönelik faaliyetlerden hiçbirisi için yeterli olmadığı açıktır.Bu şekilde bir ekonomik zaafiyet içinde bulunan vakfın, kurulduğu 1994 yılından bu yana verimli bir şekilde faaliyette bulunmamasının da yeterli mal varlığı olmadığından kaynaklandığı aşikar olup bu husus mahkemece de tespit edilmiştir.Hal böyle iken, mahkemece vakfın sona erdiğinin tespitine karar verilmesi gerekirken, uygun bulunmayan gerekçelerle davanın reddedilmiş olması doğru görülmemiştir.

Yargıtay 18.HD.. 25.4.1995,E.1995/ 4637, K. 1995/ 5249 Davacı Vakıflar Genel Müdürlüğü, Türk Medeni Kanunu Hükümlerine Göre Kurulan Vakıflar Hakkındaki Tüzüğün değişik 30. maddesinin verdiği yetkiye dayanarak, davalı vakfın gayesinin gerçekleşmesinin imkânsız hale geldiğinin tescilini istemiştir. Davalı İş Vakfı, vakıf senedinin 2. maddesinden anlaşıldığına göre, istihdamı artırmak ve çalışanların gelir seviyelerini yükseltmek amacı ile yeni işler kurmak, kuruluş işlerini genişletmek, ortak projeler oluşturmak, istihdam alanı yaratmak gibi faaliyetlerde bulunmak amacı ile kurulmuş olup, davalı vakıf yöneticisinin dosya içerisine koyduğu belgelerden, bu amaçlarla çalışmalar yapıldığı ve faaliyet gösterildiği anlaşılmaktadır. Tüzüğün yukarıda sözü edilen maddesi ile Medeni Kanunun 81/A maddesi hükmüne göre, gayesinin tahakkuku imkansız hale gelen vakıf ancak kendiliğinden dağılmış olur. Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün, Tüzüğün 30. maddesinde yeralan istemde bulunabilmesi ve mahkemece bu yoldaki istemin kabul edilerek vakfın dağılmış olduğunun tescil edilebilmesi için vakıf gayesinin gerçekleşmesinin imkansız hale geldiğinin tesbiti gerekir. Oysa, Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün istemine dayanak yaptığı teftiş raporları ile yargılama sırasında yaptırdığı bilirkişi incelemesi raporu, vakfın kötü yönetildiği, vakıf yöneticilerinin yeterli olmadığı ve vakfın amacının gerçekleşmesi için yeterli faaliyetlerde bulunmadıkları, vakfın parasının gereksiz

Vakfın amacının imkânsız hale geldiği kanaatine varan yönetim organı veya Vakıflar Genel Müdürlüğü, yetkili mahkemeye başvurarak vakfın sona erdiği hususunun mahkeme siciline işlenmesini talep edecektir. Mahkeme başvurunun yapılmış şekline göre yönetim organının veya Vakıflar Genel Müdürlüğünün yazılı görüşünü alarak talebi karara bağlayacaktır¹²⁶. Sona eren vakıf, mahkeme kararı ile birlikte sicilden silinir.

Vakıf senesinde vakfın süreye veya bozucu şarta bağlandığı hallerde de vakıf sona erer¹²⁷.

MK'nın 116. maddesine göre yasak amaç güttüğü veya yasak faaliyetlerde bulunduğu sonradan anlaşılan veya amacı sonradan yasaklanan vakıf, amacının değiştirilmesine olanak bulunmazsa denetim makamının ya da Cumhuriyet Savcısının başvurusu üzerine duruşma yapılarak mahkeme kararı ile sona erdirilir.

Vakfın amacının sonradan MK m. 101/4'e aykırı hale gelmesi yani vakıf kurulduktan sonra Cumhuriyetin Anayasa ile belirlenen niteliklerine ve Anayasanın temel ilkelerine, hukuka, ahlâka, milli birliğe ve milli menfaatlere aykırı hale gelmesi ya da belli bir ırk veya cemaat mensuplarını destekler nitelik kazanması halinde Vakıflar Genel Müdürlüğü veya Cumhuriyet Savcısı yetkili mahkemeye başvurarak vakfın sona erdirilmesini talep edecektir. Mahkeme, tarafları çağırıp duruşma

yerlere harcadığı ve mali durumunun iyi olmadığı hususlarına ilişkin olup, tamamen yönetim aksaklığına değinen olgulardan söz etmektedir. Bu hususlar Medeni Kanunun 79. maddesi hükmü gereğince vakfın idaresinin değiştirilmesine ya da vakfı idare edenlerin işten uzaklaştırılmalarına neden olabilecek olgular olup, sözü edilen 81/A maddesinde açıklandığı üzere vakfın gayesinin tahakkukunun imkansız olduğu sonucuna varılmasını haklı kılmaz. Tüm teftiş raporları ile bilirkişi incelemelerinden çıkarılan sonuçlara göre vakıf halen gayesinin tahakkukuna yarayacak olanaklara sahip olup, şikayet konusu aksaklıklar yönetimden kaynaklanmaktadır. Yasa ve Tüzükte öngörülen yönetimle ilgili önlemlerin alınması mümkün iken, bu yasal yollara başvurulmadan sırf yönetim aksaklığı sebebi ile vakfın gayesinin tahakkukunun mümkün olmadığı sonucuna varılamaz. Bu hususlar dikkate alınmadan ve Medeni Kanunun 81/A maddesinin 1. fıkrası hükmü ile Tüzüğün 30. , "maddesinde öngörülmeyen bir biçimde "İş Vakfının sona erdirilmesine" karar verilmiş olması doğru görülmemiştir.

¹²⁶ Yargıtay 18. HD., 17.2.2004, E.2003/8243, K. 2003/ 992.

¹²⁷ ÖZSUNAY, s.457; AKÜNAL, s.144; DURAL/ÖĞÜZ, s. 357.

yaparak talebi inceler ve talebin yerinde olduğu kanaatine varırsa vakfin sona ermesine, MK'nın 116. maddesine göre dağıtılmasına karar verir.

Vakfin sona erdirildiği mahkeme tarafından tutulan sicile işlenir. Vakfin sona erdirilmesi çekişmesiz yargı usulüne tbi olmasına rağmen kanun, vakfa savunma imkânı vermek amacıyla yargılamanın tartışmalı olarak yapılmasını ngrmřtr¹²⁸.

MK m. 103 gereğince açılacak iptal davası sonucunda da vakıf mahkeme kararı ile sona erecektir.

Vakfin sona ermesi üzerine vakıf kaydı mahkeme sicilinden silinir. Vakfin sona erdiği hususu, ayrıca merkezi sicile de kaydedilir ve Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından Resmi Gazetede ilân olunur.

J. TÜRK SİLAHLI KUVVETLERİNİ GÜÇLENDİRME VAKFI

1. Genel Olarak¹²⁹

19.07.1909 tarihinde "Donanma-i Hümayun Muaveneti Milliye" adı ile bir Vakıf kurulmuş, ancak Birinci Dünya Savaşı'nın yenilgiyle sonuçlanması zerine Vakfin çalışmalarına son verilmiştir.

11.05.1965 tarihinde "Türk Donanma Cemiyeti" kurulmuştur. Bu Cemiyet 06.02.1972 tarihinde kapatılarak yerine 11.03.1972 tarihinde "Türk Donanma Vakfı" kurulmuş ve 16.10.1981 tarihinde Vakfin adı "Türk Deniz Kuvvetlerini Güçlendirme Vakfı" olarak değiştirilmiştir.

16.07.1970 tarihinde "Türk Hava Kuvvetlerini Güçlendirme Vakfı" kurulmuştur.

1974 Türkiye'ye ambargo uygulanması üzerine vatandaşlar tarafından yapılan bağışlar ile 27.08.1974 tarihinde "Türk Kara Kuvvetlerini Güçlendirme Vakfı" kurulmuştur.

¹²⁸ İŞERİ, s.222; ÖZSUNAY, s.460; AKÜNAL, s.143; DURAL/ÖĞÜZ, s.357.

¹²⁹ www.tskgv.org.tr.

Silahlı Kuvvetlerin güçlendirilmesi, ihtiyaç duyulan silah, araç ve gereçleri yurt içinde üretecek seviyede bir Savunma Sanayi kurularak dışa bağımlılığın asgariye indirilmesi amacıyla 3388 sayılı yasa ile 26.09.1987 tarihinde Kara, Deniz, Hava Kuvvetlerini Güçlendirme Vakıflarının birleşmesiyle Türk Silahlı Kuvvetlerini Güçlendirme Vakfı kurulmuştur.

2. Vakfın Amacı

25.06.1987 tarihli 3388 sayılı kanunun 1. maddesinde, “Bu Kanunun amacı; milli harp sanayisinin geliştirilmesi, yeni harp sanayi dallarının kurulması, harp silah araç ve gereçlerinin satın alınması suretiyle Türk Silahlı Kuvvetlerinin savaş gücünün artırılmasına katkıda bulunmak üzere Türk Silahlı Kuvvetlerini Güçlendirme Vakfı'nın kurulmasını sağlamaktır” denilmek suretiyle vakfın amacı hükme bağlanmıştır.

Yasa ile kurulan vakfın amacı kamu kurumu niteliğinde olan idari bir kurumun faaliyetlerini kolaylaştırmak ve katkıda bulunmaktır.

3. Vakfın Kuruluşu

3388 sayılı kanunun 2. Maddesinde “Bu kanunla Türk Silahlı Kuvvetlerini Güçlendirme Vakfı kurulur” denilmek suretiyle vakfın dayanağının kanun olduğu açıkça belirtilmiştir.

Vakfın kurucuları; Milli Savunma Bakanı, Genelkurmay 2.nci Başkanı, Milli Savunma Bakanlığı Müsteşarı ve Savunma Sanayii Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanıdır.

Vakfın senedi, Milli Savunma Bakanı tarafından Türk Kanunu Medenisindeki hükümlere göre tescil ettirilir. Bu amaçla başka bir vakfın kurulamayacağı yasal hükme bağlanmıştır.

Türk Silahlı Kuvvetlerini Güçlendirme Vakfı; Kurumlar vergisinden (iktisadi işletmeler hariç), yapılacak bağış ve yardımlar sebebiyle veraset ve intikal vergisinden, yapılacak her türlü muameleler dolayısıyla damga vergisinden muaftır. Vakfa yapılacak bağış ve yardımlar; her türlü vergi, resim ve harçtan muaftır. Bu bağış ve yardımlar, kurumlar ve gelir vergisi matrahından indirilebilir. Kanunda hüküm bulunmayan hallerde Medeni Kanun'un ilgili hükümleri geçerlidir¹³⁰.

Kara, Deniz ve Hava Kuvvetlerini Güçlendirme Vakıflarının menkul ve gayrimenkul malları, nakit mevcudu, her türlü hakları, alacak ve borçları; herhangi bir karara gerek kalmaksızın, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren en geç üç ay içinde Türk Silahlı Kuvvetlerini Güçlendirme Vakfına intikal eder. Devir işlemlerinin tamamlandığı tarihte ve herhalde birinci fıkradaki sürenin hitamında bu üç vakfın hükmi şahsiyeti sona erer¹³¹. Bu örnek vakıfların kanunla sona erdirebileceğine ilişkin önemli bir örnek teşkil etmektedir.

Vakfın tüzel kişiliğine ilişkin kanunda herhangi bir hüküm mevcut olmayıp, hüküm olmaması durumunda Medeni Kanun ilgili hükümleri geçerli olduğunda yukarıda yaptığımız açıklamaların bu vakıf içinde geçerli olduğu kanaatindeyiz

¹³⁰ TSKGVK m.3 ve m.4.

¹³¹ TSKGVK Geçici m.1.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SOSYAL YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMA VAKIFLARININ “SOSYAL DEVLET” ANAYASAL İLKESİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

A. GENEL OLARAK “SOSYAL DEVLET”

Sosyal Devlet, sosyal adaleti ve sosyal barışı sağlamak amacı ile devletin sosyal ve ekonomik hayata katılımını gerekli kılan bir anlayışı ifade etmektedir. 1961 Anayasasının 2. maddesinde Türkiye Cumhuriyetinin insan haklarına ve başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan milli, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devleti olduğu belirtilmektedir. 1982 Anayasasının 2. maddesinde Türkiye Cumhuriyetinin toplum huzuru, milli dayanışma ve adalet anlayışı içinde insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devleti olduğu belirtilmektedir. Anayasanın 60. maddesinde ‘Herkes sosyal güvenlik hakkına sahiptir. Devlet bu güvenliği sağlayacak tedbirleri alır ve teşkilatı kurar’ denilmektedir¹³².

Sosyal devlette toplumun ve devletin amacı bireydir. Sosyal devletin hedefi, kişinin maddi ve manevi gelişmesini sağlamak ve bireyi siyasal toplumun amacı olarak görmektedir. Sosyal devlette ailenin ve bireyin kurduğu sosyal kuruluşların toplumun temelini oluşturduğu kabul edilmektedir. Söz konusu kuruluşlar birey ile devlet arasında yer almaktadır. Aile, meslek kuruluşları gibi bu kuruluşlar da devletin himayesinden yararlanırlar¹³³.

Sosyal devletle ilgili olarak ele alınması gereken diğer husus ise sosyal güvenlik hakkıdır. Sosyal güvenlik hakkı, sosyal devletin gereği olarak bireylere insan onuruna yaraşır asgari hayat standartlarını ve bireyler arasında adil gelir dağılımını sağlama amacın gerçekleştirmeye yönelik haktır. Bu bağlamda sosyal güvenlik hakkı aracılığı ile bireyler geleceğe güvenle bakabilmekte maddi ve manevi varlığını koruyup geliştirebilmektedir.

¹³² SOYSAL, M. , 100 Soruda Anayasanın Anlamı, Ankara, Gerçek Yayınevi, 1990, s. 231.

¹³³ GÖZE, Ayferi, Siyasal Düşünceler ve Yönetimler, İstanbul 2009. s. 385 vd.

B. “SOSYAL DEVLET”İN SAĞLANMASINDA SOSYAL HAKLAR

1. Genel Olarak Sosyal Haklar

Sosyal devlette kişiye tanınan bir kısım sosyal haklar, devletin kişi lehine birtakım olumlu faaliyetlerde bulunmasını gerektirmektedir. Kişi açısından sosyal haklar, toplumda sosyal ve ekonomik açıdan güçsüz ve korunmaya muhtaç durumda olanları, kadını, çocuğu ve aile kurumunu koruyan haklardır. Devlet, bu güçsüz korunmaya muhtaç kişileri korumak üzere gerekli önlemleri almakla yükümlüdür¹³⁴.

“Modern sosyal devletin, toplumun sosyal ihtiyaçlarını en iyi biçimde karşılama görevini yüklediği görülür. Devlet ulusun varlığına ve gelişmesine sıkı sıkıya bağlı ortak ihtiyaçları karşılamakla yükümlüdür. Devlet bu ihtiyacı kamu hizmetleri ile karşılayacaktır. Sosyal devlet, toplumda sağlığın korunması, sosyal güvenliğin sağlanması ve sosyal yardımın gerçekleşmesi için kamu hizmetleri kuracaktır. Genel sağlık, eğitim, konut, toplum kalkınması, sosyal güvenlik, sosyal sigorta, sosyal yardım, emeğin korunması, çocuk sağlığı, akıl sağlığı, boş zamanların değerlendirilmesi alanlarını kapsayan sosyal hizmetler, toplumun insan kaynağının korunması ve geliştirilmesi ile ilgili kamu hizmetleri olacaktır. Sosyal devlet insanların eğitim görme, öğrenim yapma, mesleki eğitim yapma ihtiyaçlarına da kamu hizmetleri ile cevap verecektir. Bu kamu hizmetlerinin gerçekleşmesi ile herkes toplumda eşit olarak ilerleme, maddi ve manevi varlığını geliştirme olanağını elde edecektir”¹³⁵.

Sosyal Haklar incelenirken konumuz olan Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarına ilişkin olarak sağlık hakkı, eğitim hakkı ve konut hakkı inceleme konusu yapılacaktır.

¹³⁴ GÖZE, s. 401.

¹³⁵ GÖZE, s.421 vd.

2. Sağlık Hakkı

Sağlık hakkı 1961 Anayasasının 49.maddesi ile ilk kez anayasal düzenlemeye konu olmuş bununla devlete, herkesin beden ve ruh sağlığı içinde yaşayabilmesini ve tıbbi bakım görmesini sağlama ödevi yüklenmiştir. 80'li yıllara kadar sağlık alanında yapılan kamu harcamaları genel kamu harcamaları içinde önemli bir yer tutmamış ve sağlık hususu devletin temel bir sorumluluğu olarak görülmemiştir¹³⁶.

3. Eğitim Hakkı

Eğitim hakkı bireyin insan onuruna yaraşır hayat standartlarında yaşaması ve kendi maddi ve manevi varlığını koruyup geliştirebilmesi için en temel haklardan biridir. Eğitim hakkı bireylerle sınırlı olmayıp eğitim hakkının, toplum hayatına olumlu yönde etkileri bulunmaktadır. Hem bireye hem de topluma yaptığı olumlu katkısı nedeni ile kamu görevi olarak ele alınan eğitim hakkı, sosyal devlet bünyesinde bir kamu hizmeti olarak gerçekleştirilmektedir¹³⁷.

4. Konut Hakkı

Konut hakkı, kişisel hak olan yerleşme özgürlüğünün en önemli unsurudur. Barınacak yeri olmayanlar için yerleşme özgürlüğü anlamsız bir hak niteliğinde bulunmaktadır. Nitekim bireyin refahı açısından son derece önemli olan konut hakkı devlete önemli yükümlülükler yüklemekte ve bu hususta devletin müdahalesi belirleyici niteliktedir. Sosyal devletin temel özelliği olan bireyin refahını sağlamak amacıyla sosyal ve ekonomik yaşama müdahalelerde bulunması, konut hakkı için daha da önemli bir konumdadır¹³⁸.

¹³⁶ GÜMÜŞ, Tarık, Sosyal Devlet Anlayışının Gelişimi ve Dönüşümü, İstanbul 2010, s.348.

¹³⁷ GÜMÜŞ, s. 348,349.

¹³⁸ GÜMÜŞ, s. 352.

C. SOSYAL YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMA VAKIFLARININ “SOSYAL DEVLET” ANAYASAL İLKESİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Sosyal devletin temel özelliği, insan onuruna yaraşır asgari yaşam standartlarının ve sosyal adaletin sağlanabilmesi için bireylere kişisel ve siyasal haklar yanında sosyal ve ekonomik hakların da tanınmasıdır. Sosyal ve ekonomik hakların tanınması, devletin toplum hayatına aktif müdahalelerde bulunma ödevi yüklemektedir. Esas itibariyle sosyal ve ekonomik haklar, toplumun güçsüz kesimlerinin insan onuruna yaraşır bir yaşam sürebilmeleri için devletin önlemler almasını ya da doğrudan edimlerde bulunmasını gerekli kılan haklardır. Bu bakımdan sosyal ve ekonomik haklar, sosyal hukuk devleti bağlamında toplumsal eşitlik amacına yönelmiş haklar olarak tanımlanmaktadır¹³⁹.

Sosyal devletin en temel özelliği, zengin ve yoksul kimseleri ayırt etmeksizin, bütün bireylere insan onuruna yaraşır asgari hayat standartlarını sağlama ve bu hususta gereken tedbirleri almasıdır. Nitekim sosyal devlet açısından söz konusu temel özellik, “vazgeçilmez” niteliktedir. Çünkü sosyal devlette amaç birey olmakla birlikte, bireyin hizmetinde olan ve bireylerin maddi ve manevi varlıklarının geliştirilmesi amaçlanmaktadır¹⁴⁰.

Sosyal devlet anlayışının gerekliliği sosyal güvenlik sistemidir. Sosyal güvenlik sistemi sosyal sigortalar diğeri sosyal yardımlar olmak üzere iki yönde gelişmektedir.

Sosyal yardımlar ile ülkedeki korunmaya muhtaç bütün kitlelere, ihtiyaç temelinde asgari hayat standartlarını sağlanmaya çalışılmaktadır. Böylelikle prim ödeme gücüne sahip bulunmayan ve bu nedenle sosyal sigorta sistemi dışında kalan “yoksul ve korunmaya muhtaç” kimselere de insan onuruna yaraşır asgari hayat standartları sağlanmış olmaktadır¹⁴¹.

¹³⁹ GÜMÜŞ, s. 187.

¹⁴⁰ GÜMÜŞ, s. 188.

¹⁴¹ GÜMÜŞ, s. 317.

Sosyal devlet, temelde sosyal adaleti sağlama düşüncesine dayanmaktadır. sosyal devletin temel amacı olarak değerlendirilen insan onuruna yaraşır hayat standartlarına sosyal adaleti sağlamak suretiyle ulaşılabileceği belirtilmektedir¹⁴².

Bütün bu yönleri ile Sosyal devlet, güçsüzleri, koruyucu önlemler olarak sosyal ve ekonomik nedenlerin yarattığı eşitsizlikleri hafifletmeye, zenginliklerin daha adil dağılımını sağlamaya ve sosyal adaleti gerçekleştirmeye çalışır¹⁴³.

Daha önce belirttiğimiz gibi, Sosyal devlet, vatandaşlarının sosyal durumları ile ilgilenen, onlara asgari bir yaşam düzeyi sağlamayı hedefleyen, vatandaşlarına insanca yaşama ortamı hazırlamayı amaç edinen devlettir. Sosyal devlet, toplumdaki refah düzeyi açısından mevcut farklılıkları gidermeye çalışmakta ve orta tabaka oluşturmak amacı ile alt gelir gruplarının sosyoekonomik durumlarını değişik sosyal politikalar aracılığı ile iyileştirmeyi hedeflemektedir. Bununla birlikte sosyal devlet, sosyoekonomik hayatı yönlendirerek güçsüzleri, fakirleri, yardıma ve bakıma muhtaç kişileri koruyan, bu hizmetleri görebilmek için sosyal kurumlar tesis eden, koruyucu tedbirler alan devlettir. Sosyal devlet, sosyal adaleti sağlamak amacı ile, ekonomik ve sosyal yapıda değişiklik yapılmasını öngören, bu gaye ile de ekonomik ve sosyal hayata müdahale eden devlettir¹⁴⁴.

Sosyal Devlet ilkesi kapsamında devletin, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları kurması sosyal adaleti sağlama açısından önemli bir yere sahiptir. Zira Sosyal Devlet ilkesi kapsamında devlet, sosyal kurumlar tesis edebilmektedir.

Sosyal kurumlar tesis edebilen devletin kurmuş olduğu Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının kamu niteliğinin bulunup bulunmadığı hususu önem arz etmektedir.

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları kanunla kurulan fakat özel hukuk tüzel kişisi statüsüne sahip olan kuruluşlardır. Özel hukuk tüzel kişisi statüsünde olması yapılacak yardımların ve sağlanacak imkânların hak olmayıp

¹⁴² GÜMÜŞ, s.197 ve orada anılan yazarlar.

¹⁴³ GÖZE, s.412 vd.

¹⁴⁴ SEYYAR, Ali, Sosyal Siyaset Terimleri (Ansiklopedik Sözlük), Beta Yayınları, İstanbul 2002, s. 498.

imkânlarla sınırlı olan yardımlar olmasından ötürü Sosyal Devlet ilkesini gerçekleştirme düşüncesinden uzak kalmaktadır.

Yapılacak yardımların ve sağlanacak imkânların, kişilerinin inisiyatifine bırakılması ve bu kişilerinin çoğunluğunun atanmış devlet memurları olmasından ötürü Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları her zaman suistimallere açık olup, bu vakıflar Sosyal Devlet ilkesini gerçekleştirmekten uzak kuruluşlardır.

SONUÇ

1961 Anayasasında, "İnsan hak ve hürriyetlerini, milli dayanışmayı, sosyal adaleti, ferdin ve toplumun huzur ve refahını gerçekleştirmeyi ve teminat altına almayı mümkün kılacak demokratik hukuk devletini bütün hukuki ve sosyal temelleriyle kurmak, Devlet insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlar, Herkes, sosyal güvenlik hakkına sahiptir. Bu hakkı sağlamak için sosyal sigortalar ve sosyal yardım teşkilatı kurmak ve kurdurmak Devletin ödevlerindedir" denilmek suretiyle devletin görevinin sınırları belirtilmiştir.

1982 Anayasasında, "Her Türk vatandaşının bu anayasada ki temel hak ve hürriyetlerden eşitlik ve sosyal adalet gereklerince yararlanarak milli kültür, medeniyet ve hukuk düzeni içinde onurlu bir hayat sürdürme ve maddi ve manevi varlığını bu yönde geliştirme hak ve yetkisine doğuştan sahip olduğu, Devletin temel amaç ve görevleri kişilerin ve toplumun refah ve mutluluğunu sağlamak insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır. Devlet, bu güvenliği sağlayacak gerekli tedbirleri alır ve teşkilat kurar" denilmektedir.

Yardımlaşma ve dayanışma düşüncesinin somut aşaması vakıflar yoluyla gerçekleştirilmektedir. Vakıfların yanında devlet de bazı kuruluşları aracılığı ile yoksul vatandaşlara yardım yaparak dayanışmaya destek olmaktadır.

3294 sayılı kanunun amacına uygun faaliyet ve çalışmalar yapmak ve ihtiyaç sahibi vatandaşlara nakdi ve ayni yardımda bulunmak üzere her il ve ilçede sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıfları kurulur.

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğünün taşradaki faaliyetleri Türkiye çapında her ilde vali ve her ilçede kaymakam başkanlığında oluşturulmuş Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları aracılığıyla yürütülmektedir. Bu Vakıflar, devlet ile yoksul vatandaşlar arasında sosyal yardımların doğrudan ve en kısa sürede vatandaşa ulaştırılması açısından önemli bir işleve sahiptir.

Vakıfların karar organları, "Vakıf Müttevelli Heyeti"dir. İl ve ilçelerdeki tüm yardım programları, karar organlarının kararları ile yürürlüğe girmektedir.

SYDTF'nin amacı "fakr"u zaruret içinde ve muhtaç durumda bulunan vatandaşlar ile gerektiğinde her ne suretle olursa olsun Türkiye'ye kabul edilmiş veya gelmiş olan kişilere yardım etmek, sosyal adaleti pekiştirici tedbirler olarak gelir dağılımının adilane bir şekilde tevzi edilmesini sağlamak, sosyal yardımlaşma ve dayanışmayı teşvik etmektir. Fakru zaruret içinde ve muhtaç durumda bulunan, kanunla kurulu sosyal güvenlik kuruluşlarına tabi olmayan ve bu kuruluşlardan aylık ve gelir almayan vatandaşlar ile geçici olarak küçük bir yardım veya eğitim ve öğretim imkânı sağlanması halinde topluma faydalı hale getirilecek, üretken duruma geçirilebilecek kişiler kanun kapsamı içindedir.

Fondan yararlanabilmek için fakru zaruret içinde ve muhtaç durumda bulunmak şarttır. Muhtaçlık kavramı 3294 sayılı kanun içinde tanımlanmamıştır.

29.05.1986 tarih ve 3294 sayılı "Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu", Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu'nun hukuki temelini oluşturur. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanununun üçüncü maddesi ile oluşturulan fon, ihtiyacı olup bu ihtiyaçlarını karşılayacak herhangi bir güvenceye sahip olmayan vatandaşların güvenceye kavuşturulmasına dayanak oluşturmaktadır.

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu toplumda sosyal güvenlik sistemi dışında kalan, çalışmayan ve muhtaç durumda olan kesimin sosyal güvenliğini sağlayabilmek için devlet tarafından kurulmuş bir fondur. 3294 sayılı kanunun 1. maddesinde kanunun amacı 'sosyal adaleti sağlamak ve sosyal yardımlaşma ve dayanışmayı teşvik etmek' olarak belirtilmiştir.

Sosyal yardımın temel özelliği; topluma düşen kısmı ile birey veya grupların kendi gelirlerinin bir kısmını hiçbir sosyal güvencesi olmayan kimselere aktarmasıdır.

Devletimizin en önemli sosyal yardım ve himaye kuruluşu olan Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü; yardım faaliyetleri ile sosyal güvencesi olmayan yoksul, kimsesiz, muhtaç ve düşkün vatandaşlara gerekse

istihdam odaklı mesleki eğitim ve proje destekleri ile işsiz, eğitimsiz vatandaşlara ilişkin devletin sosyal sorumluluklarını yerine getirmektedir. Anayasamızda belirtilen sosyal hukuk devleti olmanın gerekliliği olan muhtaç durumda bulunan vatandaşlara yardım faaliyeti, devletin sosyal sorumluluklarını yerine getirmesinde Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfının önemini göstermektedir.

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları kanunla kurulan fakat özel hukuk tüzel kişisi statüsüne sahip olan kuruluşlardır. Özel hukuk tüzel kişisi statüsünde olması yapılacak yardımların ve sağlanacak imkânların hak olmayıp imkânlarla sınırlı olan yardımlar olmasından dolayı Sosyal Devlet ilkesini gerçekleştirme düşüncesinden uzak kalmaktadır.

Sonuç olarak, yapılacak yardımların ve sağlanacak imkânların, kişilerinin inisiyatifine bırakılması ve bu kişilerinin çoğunluğunun atanmış devlet memurları olmasından ötürü Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları her zaman suistimallere açık olup, bu vakıflar Sosyal Devlet ilkesini gerçekleştirmekten uzak kuruluşlardır.

KAYNAKLAR

- AKÜNAL, Teoman: Türk Medeni Hukukunda Tüzel Kişiler, İstanbul 1995.
- AKÜNAL/TEZEL, Medeni Kanuna Tabi Vakıfların Kuruluş, İşleyiş Ve Gelişimindeki Aksaklık Ve Zorluklar, Türkiye'de Medeni Kanuna Göre Kurulmuş Vakıflar Ve Sorunları, İstanbul 1975
- BALLAR, Suat: Yeni Vakıflar Hukuku, Ankara 2008.
- BALTA, R.: "Türk Medeni Kanununa Göre Kurulan Vakıflar", Vakıflar Dergisi, Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayını, S.XX, Ankara, 1988.
- BARKAN, Ömer Lütü: "Osmanlı İmparatorluğunda Bir İskan ve Kolonizasyon Metodu Olarak Vakıflar ve Temlikler", Vakıflar Dergisi, Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayını, S. II, Ankara, 1942.
- BERKİ, Ali Himmet: Vakıfların Tarihi, Mahiyeti, İnkişafı ve Tekamülü, Cemiyet ve Fertlere Sağladığı Faideler, Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayını, S.V'den Ayrı Basım, İstanbul, 1965.
- BERKİ, Şakir: "Vakıfların Gördüğü Çeşitli Hizmetler", Vakıflar Dergisi, Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayını, S.VI'dan Ayrı Basım, İstanbul, 1965.
- CANBOLAT, Talat: "Sosyal Yardımlaşma ve Teşvik Kanununun Uygulanması", Çimento İşveren Dergisi, Sayı 1, Ocak 1993.
- DEMİR, İlhan: Yeni Vakıflar Temel Kitabı, Ankara 2005.
- DOĞAN, Murat: Vakıflarda Mal Varlığı, Ankara 2000.
- DURAL, Mustafa/ ÖĞÜZ, Tufan: Türk Özel Hukuku, Cilt II, Kişiler Hukuku, İstanbul 2006.
- DURAL, Mustafa/ ÖZ, Turgut: Türk Özel Hukuku, Cilt IV. Miras Hukuku, İstanbul 2006.

DURU, Muhittin Celal: Sosyal Yardım Prensipleri ve Tatbikleri, Matbaa-İ Ebuuzziya, İstanbul, 1939.

EM, Ali, Türk Hukuk Sisteminde Vakıflar, Ankara 2006.

ERDOĞMUŞ, Ziya: "Vakıfların Sosyal Fonksiyonları", Fırat Üniversitesi Dergisi, C.IV, S.I, Elazığ, 1990.

ERGİN, Osman Nuri: Türk İmar Tarihinde Vakıflar, Belediyeler, Patrikhaneler, İstanbul 1944.

ERTEM, Adnan: "Osmanlıdan Günümüze Vakıflar" Divan Dergisi, Bilim ve Sanat Vakfı Yayınları, S.6, İstanbul 1999.

GÖKÇEN, İbrahim: Manisa Tarihinde Vakıflar ve Hayırlar, İstanbul 1944.

GÜMÜŞ, Tarık: Sosyal Devlet Anlayışının Gelişimi ve Dönüşümü, İstanbul 2010.

HATEMİ, Hüseyin: Medeni Hukuk Tüzel Kişileri, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, İstanbul, 1979.

HATEMİ, Hüseyin: Kişiler Hukuku Dersleri, İstanbul 2001.

HATEMİ, Hüseyin: Önceki ve Bugünkü Türk Hukukunda Vakıf Kurma Muamelesi, İstanbul 1969.

HİLMİ, Ömer : Ithaf'ul- Ahlaf Fi Ahkam' l-Evkaf, Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara 1977.

İŞERİ, Ahmet: Türk Medeni Kanununa Göre Vakıf, Ankara 1968.

KARİNABADİZADE Ömer Hilmi/ SUNGURBEY, İsmet: Eski Vakıfların Temel Kitabı İstanbul 1978.

GÖZE, Ayferi: Siyasal Düşünceler ve Yönetimler, İstanbul 2009.

GÜMÜŞ, Tarık: Sosyal Devlet Anlayışının Gelişimi ve Dönüşümü, İstanbul 2010.

KOZAK, İbrahim Erol: Bir Sosyal Siyaset Müessesesi Olarak Vakıf, Sakarya Üniversitesi Yayını, No:7, Sakarya 1994.

KÖPRÜLÜ, Bülent: Medeni Hukuk Genel Prensipler, Kişiler Hukuku (Gerçek Kişiler- Tüzel Kişiler) İstanbul 1984.

KUBAN, Doğan: “Anadolu Türk Şehri Tarihi Gelişmesi, Sosyal ve Fiziki Özellikleri Őzerinde Bazı Gelişmeler”, Vakıflar Dergisi, S.VII, İstanbul 1968.

KUNTER, Halim Baki: “Türk Vakıfları ve Vakfiyeleri”, Vakıflar Dergisi, Vakıflar Genel MŐdŐrlŐđŐ Yayını, İstanbul 1965.

KUNTER, Halim Baki: “Türk Vakıflarının Milliyetçilik Cephesi”, Vakıflar Dergisi, Vakıflar Genel MŐdŐrlŐđŐ Yayını, S.III, Ankara 1956 .

MUTLU KAYA, Özge: “ Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonunun Mali ve Hukuki Yapısı”, Maltepe Őniversitesi Hukuk FakŐltesi Dergisi S. 2010/2.

OğUZMAN, M. Kemal / SELİÇİ, Őzer/ OKTAY-ÖZDEMİR Saibe, Kişiler Hukuku (Gerçek ve TŐzel Kişiler) İstanbul 2005.

OğUZMAN, M. Kemal: Miras Hukuku, İstanbul 1995.

ÖZSUNAY, Ergun: Medeni Hukukumuzda TŐzel Kişiler, İstanbul 1982.

ÖZTUNA, Yılmaz: BŐyŐk TŐrkiye Tarihi, C. XI, İstanbul, 1977.

ŐZTŐRK, Nazif: MenŐe’i ve Tarihi Gelişimi AçıŐından Vakıflar, Vakıflar Genel MŐdŐrlŐđŐ Yayınları, Ankara 1983.

SAYDAM, Okan, /EKİCİ, Mustafa: TŐrk Medeni Kanununa GÖre Vakıf (Yeni Vakıflar), İstanbul 1997.

SEYYAR, A.: Sosyal Siyaset Terimleri (Ansiklopedik SŐzlŐk), İstanbul 2002.

SOYSAL, M.: 100 Soruda Anayasanın Anlamı, Ankara 1990.

SÖZER, Ali Nazım: "TŐrkiye'de Sosyal Hukuk", Kamu ŐŐletmeleri ŐŐverenleri Sendikası, Ankara, 1994.

Yargıtay Kararları Dergisi

YAZGAN, Turan: GŐrŐŐler, İstanbul Őniversitesi İktisat FakŐltesi Yayını, İstanbul 1977.

YEDİYILDIZ, Bahaeddin: "TŐrk Vakıf Kurucularının Sosyal Tabakalaşmadaki Yeri 1700-1800", Osmanlı Araştırmaları, III, İst. 1982.

YEDİYILDIZ, Bahaeddin: Türk Kùltür Sistemi İçinde Vakıfların Yeri, Vakıflar Dergisi, Vakıflar Genel Mùdùrlùęù Yayınları, S.XX, Ankara 1982.

ZEVKLİLER Aydın/ACABEY, M. Beşir/ GÖKYAYLA, K. Emre: Medeni Hukuk Giriş ve Başlangıç Hùkùmleri Kişiler Hukuku, Aile Hukuku, Ankara 2000.

www.sydgm.gov.tr

www.vgm.gov.tr

www.tskgv.org.tr

ÖZGEÇMİŞ

Güven YİĞİT

1982 yılında Iğdır'da doğdu. İlk, orta ve lise öğrenimini Ağrı'da tamamladı. 2004 yılında Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesini bitirdi. Halen İstanbul Barosuna kayıtlı olarak avukatlık yapmaktadır.